

NAAR EEN KRACHTIGER BELEID

BELEIDSNOTITIE AANPAK HUISELIJK GEWELD 2008-2011 IN ZAANSTREEK WATERLAND

Gemeenten: Beemster, Edam-Volendam, Landsmeer, Oostzaan, Purmerend, Waterland, Wormerland, Zaanstad, Zeevang

Samengesteld door: Binnur Berkholz Zengin (gemeente Zaanstad), Dick Borsen (Politie Zaanstreek Waterland), Ghislaine Nooijen van Kooij (GGD Zaanstreek Waterland), Sarah Prins (Netwerk Huiselijk Geweld Zaanstreek Waterland), Margot Verhagen, Maaïke Sierhuis (gemeente Purmerend)

Conceptversie,
10042008

INHOUDSOPGAVE

LEESWIJZER.....	4
SAMENVATTING.....	5
1. INLEIDING.....	8
2. DOORLICHTING VAN HET BEGRIIP HUISELIJK GEWELD.....	8
DEFINITIE HUISELIJK GEWELD.....	8
AARD EN OMVANG HUISELIJK GEWELD.....	9
OORZAKEN EN RISICOFACTOREN HUISELIJK GEWELD.....	9
SPECIFIEKE VORMEN HUISELIJK GEWELD.....	9
3. STAND VAN ZAKEN.....	10
LANDELIJK BELEID.....	10
HUIDGE STAND VAN ZAKEN ZAA NSTREEK – WATERLAND.....	11
Wettelijk kader.....	11
Gemeentelijk beleid.....	11
3.2.3 RESULTATEN GEMEENTELIJKE AANPAK.....	11
4.3 KNELPUNTEN DIE EEN OPLOSSING VRAGEN.....	13
4.4 GEMEENTELIJKE REGIE OP HUISELIJK GEWELD.....	15
4. RICHTING VAN BELEID IN 2008 – 2011.....	15
VISIE.....	15
RANDVOORWAARDEN.....	18
5. BELEIDSPROGRAMMA.....	19
PREVENTIE.....	19
SIGNALEREN EN MELDEN.....	20
ASHG.....	20
REGISTRATIE HUISELIJK GEWELD.....	20
STIMULERING MELDING.....	20
ZORG.....	21
SYSTEEMAANPAK IN DE SLUITENDE KETEN.....	21
RESIDENTIELE OPVANG EN GEINTEGREERDE AMBULANTE HULPVERLENING.....	21
TIJDELIJK HUISVERBOD.....	22
ZORG VOOR SPECIFIEKE GROEPEN EN VORMEN VAN HUISELIJK GEWELD.....	22
6. RESULTATEN.....	23
7. FINANCIËEL KADER.....	24
8. MONITORING EN EVALUATIE.....	25
9. OVERZICHT VAN ALLE REACTIES VANUIT HET BELEIDSPROGRAMMA, KOSTEN, TIJDPAD EN PARTNERS..	26
BIJLAGE 1 LANDELIJKE ONTWIKKELINGEN.....	31
BIJLAGE 2 ORGANISATIE VAN DE SAMENWERKING.....	34
BIJLAGE 3 STROOMSCHEMA ADVIES EN STEUNPUNT HUISELIJK GEWELD.....	36
GEBRUIKTE LITERATUUR.....	37

Voorwoord

Voor u ligt de beleidsnotitie 'Naar een krachtiger beleid' over de aanpak huiselijk geweld van de gemeenten Beemster, Edam-Volendam, Landsmeer, Oostzaan, Purmerend, Waterland, Wormerland, Zaanstad, Zeevang. Deze gemeenten vormen de regio Zaanstreek-Waterland en werken structureel samen om huiselijk geweld te bestrijden.

Huiselijk geweld is 'geweld dat door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer wordt gepleegd'. De term 'huiselijk' slaat op de relatie tussen pleger en slachtoffer en verwijst niet naar de plaats waar het geweld zich afspeelt. Het gaat niet alleen om partnernishandeling. Ook kindermishandeling of seksueel misbruik, mishandeling, verwaarlozing of financiële uitbuiting van ouderen en eerge relateerd geweld vallen onder het begrip.

Naar schatting ligt de omvang van huiselijk geweld in onze regio tussen de 6500 en 8000 incidenten per jaar. Het is een omvangrijk probleem met ernstige gevolgen voor de betrokkenen en de samenleving. In elk milieu en in elke gemeente in onze regio komt huiselijk geweld voor. In 2006 kwamen 742 meldingen van huiselijk geweld binnen bij politie Zaanstreek-Waterland. In 2007 kwamen 168 hulpvragen van slachtoffers en andere betrokkenen binnen bij het Advies- en Steunpunt Huiselijk Geweld. Dit is slechts het topje van de ijsberg. Plegers blijven het vertrouwen van gezinsleden/huisgenoten genieten of hebben hen zodanig in hun macht dat zij zich zonder gevaar veel kunnen permitteren. Angst bij slachtoffers, 'gewenning' aan huiselijk geweld en handelingsverlegenheid bij signaleerders vormen een grote belemmering bij het melden van huiselijk geweldsincidenten. De gemeenten in Zaanstreek-Waterland willen hierin een trendbreuk realiseren. In de afgelopen jaren hebben de gemeenten in Zaanstreek-Waterland veel in gang gezet om huiselijk geweld te bestrijden. Bij ongewijzigd beleid investeren de gemeenten in Zaanstreek Waterland gezamenlijk 3,3 miljoen op basis van het huidige activiteitsniveau voor de jaren 2008 t/m 2011 bij de aanpak van huiselijk geweld. Met een intensivering van 1,2 miljoen voor dezelfde periode voor het overgrote deel gefinancierd met extra rijksbijdragen, geven de gemeenten in Zaanstreek-Waterland een hoge prioriteit aan de aanpak van huiselijk geweld.

Huiselijk geweld dient in alle gevallen zo snel mogelijk te worden gestopt. De gevolgen van huiselijk geweld en de overdracht hiervan op volgende generaties moeten worden voorkomen. Huiselijk geweld kan niet worden getolereerd en ook niet worden gezien worden als een privé-kwestie. Het onderwerp moet uit de taboesfeer worden gehaald. Het aantal meldingen van huiselijk geweldsincidenten moet omhoog en het aantal herhalingen van incidenten omlaag. De aanpak van huiselijk geweld richt zich de komende jaren op preventie, signaleren en melden en zorg. Adequate hulp aan alle betrokkenen (slachtoffers, kinderen en plegers) staat hierin centraal. Kinderen en jeugdigen, ouderen en mensen uit etnische groepen en eerge relateerd geweld krijgen speciale aandacht.

In de regio Zaanstreek- Waterland zijn veel verschillende partijen betrokken bij de aanpak van huiselijk geweld. Het probleem is complex en is niet door één partij op te lossen. Het is belangrijk dat de samenwerking tussen betrokken organisaties goed verloopt, zodat niet langs elkaar heen wordt gewerkt. Een gecoördineerde inzet en een krachtige regie zijn onmisbaar.

Huiselijk geweld is diep geworteld in de samenleving. De bestrijding hiervan vraagt een lange adem. Elk jaar wordt daarom bekeken of het beleid effect sorteert en of bijstelling nodig is. De gezamenlijke inzet van de regiogemeenten, organisaties en individuele burgers is voor een effectieve aanpak onmisbaar.

Namens de gemeenten in de regio Zaanstreek Waterland
C.M.M. Noom
Portefeuillehouder huiselijk geweld

Leeswijzer

Deze beleidsnotitie 'Naar een krachtiger beleid' over de aanpak huiselijk geweld in Zaanstreek Waterland behelst negen hoofdstukken.

Hoofdstuk 1 bevat de inleiding voor deze notitie, geeft aan hoe deze notitie tot stand is gekomen en bevat een beschrijving van het besluitvormingstraject.

Hoofdstuk 2 bevat een analyse van de huidige omvang en aard van huiselijk geweld in de regio. De cijfers zijn onder meer gebaseerd op verschillende wetenschappelijke onderzoeken en statistische gegevens op landelijk en regionaal niveau.

Hoofdstuk 3 bevat een overzicht van de stand van zaken met betrekking tot het landelijke beleid en het huidige beleidskader in de regio Zaanstreek Waterland, evenals de huidige uitvoering en knelpunten.

In hoofdstuk 4 wordt de gewenste richting van het beleid in de regio beschreven. Ook de gemeentelijke visie en de randvoorwaarden die bij de aanpak behoren, worden hierin gepresenteerd.

In hoofdstuk 5 worden de beleidsaanbevelingen voor de toekomst gedaan die zijn geclusterd rond drie deelprogramma's (preventie, signaleren en melden en zorg).

In hoofdstuk 6 worden de beoogde resultaten beschreven. Hoofdstuk 7 geeft de financiële aspecten weer.

In hoofdstuk 8 zijn overige aspecten zoals monitoring, bijstelling en evaluatie van beleid beschreven.

Alle acties vanuit deze beleidsnotitie, de kosten, het tijdpad en samenwerking- en uitvoeringpartners zijn in hoofdstuk 9 in een overzicht weergegeven.

De nota wordt afgesloten met een aantal bijlagen met nadere informatie over de landelijke ontwikkelingen en de huidige stand van zaken met betrekking tot resultaten van de gemeentelijke aanpak. Een literatuurlijst die bij de analyses in deze notitie is geraadpleegd, is opgenomen in de bijlagen.

Samenvatting

De omvang van het huiselijk geweld in onze regio ligt naar schatting tussen de 6500 en 8000 incidenten per jaar. Het is een maatschappelijk probleem van grote omvang. In elk milieu en in elke gemeente in onze regio komt huiselijk geweld voor. Huiselijk geweld in onze regio betreft voornamelijk psychisch en lichamelijk geweld en treft vooral volwassen slachtoffers. Ongewenste seksuele toenadering en seksueel misbruik komen ook voor, maar in veel mindere mate.

Huiselijk geweld komt frequent voor (1 op de 5 slachtoffers maakt het dagelijks of wekelijks mee), maar slechts een klein deel van de incidenten wordt gemeld bij de politie en is bekend bij de hulpverlening. In 2006 kwamen 742 meldingen van huiselijk geweld binnen bij de politie Zaanstreek- Waterland. In 2007 kwamen 168 hulpvragen van slachtoffers en andere betrokkenen bij het Advies- en Steunpunt Huiselijk Geweld binnen. Plegers blijven het vertrouwen genieten van gezinsleden/huisgenoten of hebben hen zodanig in hun macht dat zij zich zonder gevaar veel kunnen permitteren. Angst bij slachtoffers, 'gewenning' aan huiselijk geweld en handelingsverlegenheid bij signaleerders vormen een grote belemmering bij het melden van huiselijk geweldsincidenten. Het aantal meldingen en hulpvragen van alle betrokkenen moet omhoog.

Onder de slachtoffers bevinden zich vooral jonge mensen, mensen met een beneden modaal inkomen en mensen uit bepaalde etnische groepen. Slachtoffers hebben over het algemeen een slechtere gezondheid en maken meer gebruik van medische zorg dan mensen die nooit huiselijk geweld hebben meegemaakt.

4 op de 5 plegers is een man. Plegers richten zich overwegend op (ex)partners. Kinderen zijn vaak getuige en lopen zo het risico om op latere leeftijd slachtoffer en/of pleger te worden. Ze zijn ook slachtoffer van ernstige vormen van geweld. Dit vergroot het risico van overdraagbaarheid van huiselijk geweld op volgende generaties.

Huiselijk geweld komt ook bij ouderen voor, maar in mindere mate dan bij vrouwen en kinderen. Zowel mannen als vrouwen onder ouderen verdienen speciale aandacht.

Extra aandacht voor etnische groepen, in het bijzonder Turkse en Surinaamse, is noodzakelijk.

Alle regiogemeenten hebben te maken met lichte of zware vormen van eengerelateerd geweld. Tragische gebeurtenissen in afgelopen jaren, zoals de eermoord op een Turkse vrouw in Zaandijk in 2004, staan nog vers in het geheugen van veel mensen. Vanwege het specifieke sociaal-culturele karakter van eengerelateerd geweld is hiervoor een specifieke aanpak nodig.

Bij de visie op huiselijk geweld gaan de regiogemeenten ervan uit dat iedereen zelf verantwoordelijk is en zeggenschap heeft over zijn of haar leven. Wanneer iemand het slachtoffer dreigt te worden van huiselijk geweld en/of de gevolgen daarvan, zijn maatregelen nodig om dit te voorkomen. Immers, iedereen heeft recht op een veilige leef- en woonomgeving. Kinderen en jongeren moeten in die veilige omgeving kunnen opgroeien. Voor het welzijn, de gezondheid en de mogelijkheid van individuen om op een volwaardige wijze deel te nemen en bij te dragen aan de samenleving, is dit een voorwaarde. Hiermee is huiselijk geweld ook een publieke zaak in Zaanstreek Waterland.

Bij de visie op huiselijk geweld hanteren de regiogemeenten de volgende uitgangspunten:

1. Huiselijk geweld is een omvangrijk, ernstig en urgent maatschappelijk probleem in Zaanstreek Waterland.
2. Huiselijk geweld is maatschappelijk onacceptabel en is in geen geval te legitimeren.
3. Uitingen van huiselijk geweld zijn vaak justitieel strafbare delicten, maar soms moeilijk te bewijzen.
4. De gemeenten in de regio Zaanstreek Waterland dienen een sterke rol te vervullen bij de aanpak van huiselijk geweld, die mede bestaat uit het bundelen van maatschappelijke inzet.
5. Als slachtoffer en als getuigen zijn kinderen en jeugdigen tot 18 jaar de grote verliezers bij situaties rondom huiselijk geweld en zij dienen daarom preferente aandacht te krijgen binnen de beleidsvoorstellen.
6. Verhogen van eigen kracht en probleemoplossend vermogen van slachtoffers is noodzakelijk.
7. Plegers worden gestimuleerd om hulp te zoeken en te accepteren dat huiselijk geweld moet stoppen, al dan niet met een strafrechtelijk traject als stok achter de deur.
8. Ouderen vragen om gerichte aandacht als kwetsbare groep die vaak slachtoffer is van verborgen vormen van ouderenmishandeling.
9. Zowel algemene preventie, als aandacht voor specifieke groepen is nodig.

Randvoorwaarden en methodieken voor de aanpak van huiselijk geweld:

- 1 Vroegtijdig signaleren en doorbreken van de negatieve spiraal
- 2 Snelle interventies dienen te volgen op een melding van huiselijk geweld
- 3 Veiligheid van kinderen en jeugdigen staat voorop
- 4 Gerichte aanpak is nodig voor specifieke groepen
- 5 Sluitende ketenaanpak en bemoeizorg zijn nodig
- 6 Systeemgerichte hulpverlening is nodig

- 7 Deskundigheidsbevordering is nodig onder professionals en andere signalerende personen
 8 Blijvende aandacht en integrale aanpak zijn voorwaarden voor het welslagen van de aanpak

Als gevolg van het Regeerakkoord 2007 wordt de aanpak huiselijk geweld geïntensiveerd. Doel is de aanpak van huiselijk geweld en van eergeerelateerde misdrijven krachtiger voort te zetten en de opvang van slachtoffers en van hun kinderen te verbeteren. Anno 2008 hebben de landelijke ontwikkelingen rond huiselijk geweld betrekking op het terrein van wetgeving, beleid en samenwerking, deskundigheidsbevordering, registratie en specifieke onderwerpen als kindermishandeling, eergeerelateerd geweld en preventie. Het landelijke budget voor huiselijk geweld vanuit het ministerie van VWS wordt structureel verhoogd met ruim 50% tussen 2008 en 2012.

Het gemeentelijke beleid in de regio Zaanstreek Waterland moet leiden tot:

1. vermindering van huiselijk geweld; het geweld moet zo min mogelijk plaatsvinden en moet zoveel mogelijk gemeld worden;
2. effectieve samenwerking van instellingen bij de aanpak van huiselijk geweld;
3. de mogelijkheid voor tijdelijke opvang van slachtoffers van huiselijk geweld.

Het staande beleid wordt via deze beleidsnotitie geïntensiveerd en krachtiger voortgezet waardoor het effect van het beleid wordt versterkt. De regiogemeenten doen dat door aandacht te geven aan:

1. Preventie
2. Het beter signaleren van huiselijk geweld en dit eerder te melden
3. Een geïntegreerd hulpaanbod en zorg binnen een sluitende keten.

Daarnaast besteden de regiogemeenten ruime aandacht aan de ketensamenwerking, coördinatie van de aanpak en heldere gemeentelijke regie op huiselijk geweld.

De totale programmakosten tussen 2008 en 2011 zijn € 4.501.942. Voor de uitvoering van het beleidsprogramma is er een reeds bestaande dekking van € 3.358.992, ten behoeve van:

Project	Bedrag	Dekking uit budget
Vrouwenopvang/ambulante hulp	2.158.000	Brede Doel Uitkering (BDU)
ASHG	340.000	BDU
ASHG PR- Campagne	10.000	BDU
Bijdrage gemeenten regio ZW ASHG	147.604	GGD begroting
Voorlichting doelgroepen	100.000	BDU
Coördinatie ASHG (8 uur) en coördinatie huiselijk geweld	503.388	GGD begroting
Project huiselijk geweld in allochtone kring	100.000	BDU
Totale projecten	3.358.992	

Er rest een bedrag van € 1.142.950 waarvoor een dekking moet worden gezocht. Die dekking is deels te vinden in de extra middelen vanuit VWS in het kader van "Beschermd en weerbaar, intensivering van de opvang en hulp bij geweld in afhankelijkheidsrelaties" (kamerstuk, 10 december 2007).

Hieronder de berekening van deze extra middelen gebaseerd op de landelijke verdeelsleutel vrouwenopvang:

ASHG, met name voor hulp en preventie	490.000
Tijdelijk huisverbod, met name crisisinterventie en daderopvang	336.000
Hulpverlening bij tijdelijk huisverbod	<u>145.600</u>
Totaal extra middelen vanuit VWS 2008-2011	971.600

Ten opzichte van het gewenste budget van € 4.501.942 resteert dan nog een tekort van € 171.350.

Aannames financieel kader:

- 1) De brede doeluitkering loopt ten einde per 31-12-2009. In dit beleidsprogramma wordt er vanuit gegaan dat deze regeling op een dusdanige manier wordt voortgezet, dat in 2010-2011 dezelfde financiële middelen beschikbaar zijn voor de aanpak huiselijk geweld als in de periode 2008-2009.
- 2) Op basis van het stuk van het Ministerie van VWS genaamd 'Beschermd en weerbaar, intensivering van de opvang en hulp bij geweld in afhankelijke relaties' wordt een bedrag van € 971.600 toegevoegd aan het

financiële kader. Dit is een prognose; definitieve berichtgeving vanuit het Ministerie van VWS moet worden afgewacht.

Zodra over de beiden punten duidelijkheid bestaat, worden de consequenties voor het beleidsprogramma gezien. Zonodig vindt nadere besluitvorming plaats.

Voor het vast te stellen beleidsprogramma zijn er twee opties:

- a. een minimale variant, waarbij de bestaande taken met de bestaande middelen worden voortgezet en alleen nieuwe beleidsmaatregelen worden uitgevoerd voor zover daar extra middelen van het rijk voor beschikbaar komen. Dit betekent dat nauwelijks wordt ingezet op de preventie, omdat het rijk daar geen middelen beschikbaar stelt;
- b. een variant waarin sterker wordt ingezet op preventie, waarbij van de regiogemeenten een bescheiden financiële bijdrage wordt gevraagd om een aantal nieuwe beleidsmaatregelen uit te voeren die erop gericht zijn dat huiselijk geweld zoveel mogelijk wordt voorkomen.

In het hoofdstuk 9 is het verschil tussen beide varianten grijs gearceerd. Het advies van de samenstellers van deze notitie is om te kiezen voor variant b. Hierbij wordt er voorgesteld om het bedrag van € 171.350 op grond van de gemeenschappelijke regeling en op basis van het percentage inwonersaantallen als volgt te verdelen onder de regiogemeenten:

Gemeenten in ZW	Inwonersaantal	% inwoners in de regio	Gevraagde bijdrage € 171.350 voor de jaren 2009-2011	Per jaar betekent de gevraagde bijdrage in €
Zaanstad	141.285	44,9	76.936	25.645
Purmerend	77.934	24,7	42.323	14.108
Edam-Volendam	28.497	9	15.422	5.140
Zeevang	6.325	2	3.427	1.142
Wormerland	15.867	5	8.568	2.856
Oostzaan	9.243	2,9	4.969	1.656
Beemster	8.486	2,7	4.626	1.542
Landsmeer	10.271	3,3	5.655	1.885
Waterland	17.166	5,5	9.424	3.141
Totaal	315.074	100	171.350	57.117(afgerond)

Mocht voor variant a worden gekozen dan moet het grootste deel van de grijs gearceerde beleidsacties, met name rond preventie, worden geschrapt, tot een bedrag van € 171.350.

1. Inleiding

Huiselijk geweld is een groot maatschappelijk probleem. Het speelt zich voor een groot deel af in het verborgene. Meestal zijn vrouwen en kinderen het slachtoffer, soms ook mannen. De gevolgen van huiselijk geweld leiden tot immense menselijke en economische schade. De politieke en maatschappelijke urgentie om deze geweldgerelateerde problematiek in het privé-domein aan te pakken is groot. Bijzondere vormen van huiselijk geweld zijn kindermishandeling, ouderenmishandeling en eengerelateerd geweld.

De bestrijding van huiselijk geweld vraagt om een drastische aanpak met inzet van vele partijen. In de afgelopen jaren hebben de gemeenten in Zaanstreek Waterland veel in gang gezet om huiselijk geweld te bestrijden. Sinds het jaar 2002 wordt huiselijk geweld als een geweldsdelict beschreven. Het vormt een ernstige aantasting van de veiligheid van burgers. De overheid heeft daarmee niet alleen het recht, maar ook de plicht om zich ermee te bemoeien: veiligheid houdt immers niet op bij de voordeur.

De, in het jaar 2007 in werking getreden, Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO) heeft o.a. tot doel het creëren van een samenhangend lokaal beleid op het gebied van huiselijk geweld. In het kader van de WMO, waarin de aanpak van huiselijk geweld is opgenomen als prestatieveld, zijn gemeenten verantwoordelijk voor het voeren van de regie op huiselijk geweld. Met het opstellen van de beleidsnotitie 'Naar een krachtiger beleid' over de aanpak huiselijk geweld geven de gemeenten in Zaanstreek Waterland hieraan invulling.

Op 4 juli 2007 heeft de gemeente Zaanstad als centrumgemeente vrouwenopvang in Zaanstreek Waterland een plan van aanpak vastgesteld om tot deze beleidsnotitie te kunnen komen. Het OGGZ portefeuillehoudersoverleg van de wethouders uit het sociale domein van de regiogemeenten (gemeenten Beemster, Edam-Volendam, Landsmeer, Oostzaan, Purmerend, Waterland, Wormerland, Zaanstad, Zeevang) heeft ingestemd met dit plan van aanpak. Deze beleidsnotitie is het resultaat hiervan.

In deze beleidsnotitie is uitgegaan van een lange termijn visie op huiselijk geweld. De beleidsaanbevelingen zoals in deze notitie zijn beschreven, bevatten een serie concrete maatregelen en projecten die in de periode van 2008-2011 uitgevoerd worden.

Deze notitie is na een intensief beleidstraject tot stand gekomen. De tekst is onder meer gebaseerd op discussies die op 29 november 2007 zijn gevoerd tijdens de regionale conferentie over huiselijk geweld. Hier hebben de samenwerkingspartners en externe experts gesproken over de aanpak. Ook het Netwerk Huiselijk Geweld Zaanstreek Waterland via de coördinator en Movisie, het landelijk centrum voor Maatschappelijke Ontwikkeling hebben hun bijdrage aan deze notitie geleverd.

De verdere besluitvorming over deze beleidsnotitie in de regio is als volgt gepland.

Eerst vindt een bespreking plaats tussen de portefeuillehouders en burgermeesters van de regiogemeenten (gemeenten Beemster, Edam-Volendam, Landsmeer, Oostzaan, Purmerend, Waterland, Wormerland, Zaanstad, Zeevang) in april 2008. Daarna zal deze beleidsnotitie de besluitvormingsprocedure volgen. In mei 2008 wordt de notitie ter bespreking voorgelegd aan het college van de gemeente Zaanstad. Daarna wordt de notitie ter besluitvorming voorgelegd aan de gemeenteraad van Zaanstad. Vervolgens wordt de notitie in de colleges van de andere regiogemeenten behandeld. Indien de regiogemeenten besluiten om de in dit beleidsprogramma aangegeven extra middelen beschikbaar te stellen aan de GGD dan gebeurt dat formeel volgens de gemeenschappelijke regeling van de GGD. De begroting 2009 wordt in het AB van de GGD van 26 juni a.s. vastgesteld; de regiogemeenten hebben dan echter hun besluitvorming over de notitie huiselijk geweld nog niet afgerond. Daarom zal de toevoeging van de extra middelen, indien daartoe door de regiogemeenten in hun besluitvorming over de beleidsnotitie huiselijk geweld wordt besloten, nadien worden geformaliseerd via een begrotingswijziging door het AB van de GGD.

2. Doorlichting van het begrip huiselijk geweld

2.1. Definitie huiselijk geweld

Huiselijk geweld is 'geweld dat door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer wordt gepleegd'. Huiselijk geweld verwijst niet naar de plaats waar het geweld zich afspeelt, maar naar de relatie tussen pleger en slachtoffer. Het kan bij huiselijk geweld gaan om lichamelijk, seksueel of psychisch geweld. Huiselijk geweld kan de vorm aannemen van kindermishandeling of seksueel misbruik, partner-relatiegeweld, mishandeling, verwaarlozing of financiële uitbuiting van ouderen¹.

¹ Privé geweld- publieke zaak, Ministerie van Justitie, april 2002.

2.2. Aard en omvang van huiselijk geweld

Meer dan 40% van de Nederlandse bevolking blijkt ooit te maken hebben gehad met huiselijk geweld. Van deze groep ervaart een op de tien dagelijks of wekelijks deze vorm van geweld. Een groot deel van deze groep ziet het leven ingrijpend veranderen als gevolg van het geweld. In ongeveer 80% van de gevallen in Nederland wordt het geweld door mannen gepleegd. In Nederland is het aantal meldingen van huiselijk geweldincidenten bij de politie gestegen van 57.421 naar 63.131 incidenten over het gehele jaar 2006. Echter, de omvang is vele malen groter. Er is sprake van onderrapportage. Het is bekend dat slechts 12% van huiselijk geweldsincidenten bij de politie wordt gemeld.²

Cijfers uit de gezondheidsenquête 2005 van de GGD Zaanstreek-Waterland en de politiecijfers van de politie Zaanstreek-Waterland leveren het volgende beeld op. De omvang van huiselijk geweld in Zaanstreek Waterland ligt tussen 6500 en 8000 incidenten per jaar. In alle milieus en in elke gemeente in onze regio komt huiselijk geweld voor. Bij de gemeenten Purmerend en Zaanstad wordt het drie keer vaker gemeld dan in de andere gemeenten in de regio. Huiselijk geweld in onze regio betreft voornamelijk psychisch en lichamelijk geweld en treft vooral volwassen slachtoffers. Ongewenste seksuele toenadering en seksueel misbruik komen ook voor, maar in veel mindere mate. Deze vormen van geweld overlappen ook elkaar.

1 op de 5 slachtoffers in de regio maakt het dagelijks of wekelijks mee. Huiselijk geweld wordt in de regio vaak gepleegd, maar niet voldoende gemeld bij de politie. Onder de slachtoffers bevonden zich vooral jonge mensen, mensen met een beneden modaal inkomen en mensen uit bepaalde etnische groepen. Slachtoffers hebben een slechtere gezondheid, maken meer gebruik van medische zorg dan mensen die geen huiselijk geweld hadden meegemaakt. 4 op de 5 plegers in de regio is een man. Plegers richten zich overwegend op hun (ex)partners.

2.3. Oorzaken en risicofactoren van huiselijk geweld

Er zijn vele factoren die kunnen leiden tot het ontstaan en voortduren van gewelddadig gedrag in relaties. Deze factoren kunnen biologisch/aangeboren, maatschappelijk en (sub)cultureel, relationeel of individueel van aard zijn. Er is niet één verklaringsmodel aan te geven. Het allerbelangrijkst zijn de machtsdynamiek en de escalatie van conflicten in de relatie.

Een laag zelfbeeld, lage sociaal-economische status, overmatig alcohol en drugsgebruik, slechte communicatie en snelle relatievorming, opgroeien in een gezin waarin gebrek is aan aandacht en waarin mishandeling en verwaarlozing voorkomen zijn de voornaamste risicofactoren.³

De verschillende stressfactoren kunnen ook het voorkomen van geweld beïnvloeden. Met name problemen op het gebied van relatie, psychische toestand, opvoeding/omgang, alcoholgebruik en echtscheiding vormen stressfactoren bij huiselijk geweld in Zaanstreek- Waterland.

2.4. Specifieke vormen van huiselijk geweld

Geweld tegen kinderen en jongeren, ouderenmishandeling, huiselijk geweld onder etnische groepen en eerge relateerd geweld hebben een eigen plaats in de problematiek van huiselijk geweld en vragen elk om een specifieke benadering.

Geweld tegen kinderen en jongeren

Kinderen worden meestal slachtoffer van fysiek geweld, verwaarlozing en misbruik. Als getuigen van geweld zijn ze ook slachtoffer. De plegers zijn veelal bekenden, zoals ouders, broers of zusters, andere verwanten, of soms beroepskrachten uit de huiselijke sfeer.. Landelijk gaat het in hooguit 20% van de gevallen om een onbekende dader. Misbruik komt voor in verschillende situaties: op school, bij de sport, in het buurthuis, door een hulpverlener, door vrienden van de ouders, door eigen vriendjes, door pastoors, of bijvoorbeeld door leerkrachten. De band die kinderen hebben met de pleger maakt het voor kinderen niet makkelijk om erover te vertellen. Misbruik gaat vaak samen met een patroon van verwaarlozing en fysiek geweld en duurt vaak langere tijd. Gemiddeld gezien is er in de gezinnen waar sprake is van huiselijk geweld tegen kinderen en jongeren geen sprake van een lagere sociaal-economische positie. Wel heerst er een sfeer van verwaarlozing, gebrek aan koestering en is er sprake van problematische verhoudingen in het gezin. Persoonlijke problemen van de ouders en affectieve verwaarlozing van de kinderen vormen de belangrijkste gezinsachtergrond.⁴ In onze regio is 12% van de slachtoffers van het totaal aan huiselijk geweldincidenten jonger dan 18 jaar, zo bleek uit de cijfers over 2005 van de Politie Zaanstreek Waterland. Dit is iets hoger dan het landelijk gemiddelde van 9%.⁵

² Omvang, aard en achtergronden van huiselijk geweld in 2005 op basis van landelijke politiecijfers, Beke, maart 2006

³ Factsheet Huiselijk geweld, Movisie, november 2007

⁴ Factsheet Huiselijk geweld, Movisie, november 2007

⁵ Politiecijfers Zaanstreek Waterland 2005, Rapport Binnen zonder Kloppen over Politiecijfers 2005

Een opmerking wordt hier geplaatst over het fenomeen 'loverboy/lovergirl'. Het verwijst naar de jonge criminelen die meisjes en jongens emotioneel en sociaal afhankelijk te maken met als doel ze in de prostitutie te werk te stellen en hun verdiensten te confisqueren (jeugdprostitutie). Het gaat om een vorm van mishandeling van jongeren én van mensenhandel is strafbaar. Dit fenomeen komt bijvoorbeeld in Zaanstad sporadisch voor en bij de incidentele gevallen is succesvol opgetreden door de politie en het Straathoekwerk. Verder zijn geen signalen bekend op basis waarvan aanvullend lokaal beleid noodzakelijk is.

Huiselijk geweld onder mensen uit etnische groepen

Uit de gezondheidsenquête 2005 van de GGD Zaanstreek Waterland bleek dat van alle respondenten met een etnische achtergrond 8% te maken had gehad met huiselijk geweld tegenover 1,9% van de van origine Nederlandse respondenten. 18,5% van de respondenten met een Turkse achtergrond en 2,4% van de respondenten met een Surinaamse achtergrond was slachtoffer geweest van huiselijk geweld.

Ook onder asielzoekers en vluchtelingen komt huiselijk geweld voor. Er wordt vooral melding gemaakt van pesterijen en opdringerig seksueel gedrag. Met name minderjarige vrouwelijke asielzoekers zijn kwetsbaar voor seksueel geweld.

Ouderenmishandeling

Ouderenmishandeling komt voor in gezin- en familierelaties, maar ook in relaties met beroepskrachten. Vaak zijn de mishandelingen moedwillig en weten daders goed wat ze doen. Onder mishandeling van een ouder persoon wordt behalve eerder genoemde vormen ook financiële uitbuiting verstaan. Vaak is het slachtoffer geheel of gedeeltelijk afhankelijk van degene die mishandelt. De plegers handelen bijvoorbeeld uit financieel gewin, desinteresse of wraak. Soms is de mishandeling het gevolg van overbelasting van de mantelzorger. Dit noemen we 'ontspoorde zorg'.⁶ Uit de landelijke politieregistratie blijkt dat bij circa 1,5% van alle meldingen van huiselijk geweldincidenten in Nederland de slachtoffers 66 jaar en ouder en dat bij 5,4% de slachtoffers tussen 55 en 66 jaar zijn.⁷

Over onze regio is het volgende bekend. Volgens de gezondheidsenquête van de GGD is 1% van de slachtoffers 55 jaar en ouder. Uit de politiecijfers 2005 van de Politie Zaanstreek Waterland komt naar voren dat bij 1,8% van de politiemeldingen in de regio Zaanstreek Waterland het slachtoffer 55 jaar en ouder is.

Eergerelateerd geweld

Hierbij gaat het om geestelijk of lichamelijk geweld dat wordt gepleegd vanuit een collectieve mentaliteit in een reactie op een (dreiging van) schending van de eer van een man of vrouw en daarmee van zijn of haar familie waarvan de buitenwereld op de hoogte is of dreigt te raken. Het kan verschillende vormen aannemen zoals mishandeling, verstoting, verminking, vrijheidsbeperking en vele andere uitingsvormen. De fatale vorm is eerwraak (eermoord). Niet alle vormen zijn strafbaar. Dit type geweld vindt plaats in specifieke, culturele en sociale contexten, veelal binnen bepaalde etnische groepen. Het heeft geen religieuze basis. Slachtoffers zijn zowel vrouwen en meisjes als mannen en jongens. Deskundigen schatten dat er in het jaar 2005 in Nederland circa honderd vrouwen direct met de dood zijn bedreigd. In een pilot die is uitgevoerd in de politieregio Haaglanden zijn in een periode van anderhalf jaar (tot maart 2006) 279 zaken behandeld. In onze regio zijn de tragische incidenten van eergerelateerd geweld bekend.

Echter, betrouwbare cijfers hierover ontbreken, omdat eergerelateerd geweld niet als zodanig wordt geregistreerd.

3. Stand van zaken

3.1 Landelijk beleid

Als gevolg van het Regeerakkoord 2007 kreeg de 'Aanpak huiselijk geweld' een vervolg voor de duur van deze kabinetsperiode. Doel is de aanpak van huiselijk geweld en van eergerelateerde misdrijven krachtiger voort te zetten en de opvang van slachtoffers en hun kinderen te verbeteren. Anno 2008 hebben de landelijke ontwikkelingen over huiselijk geweld betrekking op het terrein van wetgeving, beleid en samenwerking, deskundigheidsbevordering, registratie en specifieke onderwerpen als kindermishandeling, eergerelateerd geweld en preventie.

De invoering van de wet Preventief Huisverbod biedt gemeenten de mogelijkheid tot het opleggen van een tijdelijk huisverbod aan (potentiële) plegers. Tegelijkertijd wordt een hulpverleningstraject uitgezet voor slachtoffer, pleger en kinderen. Ook richt het landelijk beleid zich op het versterken van de opvang van slachtoffers van huiselijk geweld, tegengaan van eerwraak (voor man en vrouw) en genitale verminking, het stimuleren van registratie en gegevensuitwisseling bij huiselijk geweld, het versterken van de justitiële en strafketen, het voorkomen van recidive bij huiselijk geweld, het bevorderen van deskundigheid en communicatie

⁶ Factsheet Huiselijk geweld, Movisie, november 2007

⁷ Met de deur in huis, politiecijfers over huiselijk geweld, 2006

over huiselijk geweld. Met betrekking tot eergeerelateerd geweld is een interdepartementeel programma ontwikkeld waarin het vergroten van de weerbaarheid van de zogenaamde risicogroepen, het verbeteren van opvang en hulp aan slachtoffers van eergeerelateerd geweld, het vergroten van deskundigheid en registratiemogelijkheden bij politie en het openbaar ministerie centraal staan.

Met betrekking tot kindermishandeling behoort het voorkomen dat ouders hun kinderen (gaan) mishandelen, het signaleren van gevallen van kindermishandeling, het stoppen van mishandeling en het beperken van de schadelijke gevolgen van mishandeling tot de doelstellingen van de landelijke aanpak.

In juli 2007 hebben de ministers van Justitie en Jeugd en gezin een brief met voorstellen naar de Tweede Kamer gestuurd met maatregelen om het plan van aanpak huiselijk geweld voort te zetten. Op 10 december 2007 heeft het Ministerie van VWS een beleidsintensivering voor de opvang en hulp bij huiselijk geweld aangekondigd waarmee het huidige landelijke budget van 55 miljoen met meer dan 50% verhoogd zal worden tussen 2008 en 2012. Het Ministerie VROM is samen met het Ministerie van Justitie betrokken bij de uitvoering van het Meerjarenprogramma voor Eergeerelateerd geweld. Het ministerie van Justitie heeft als coördinerend ministerie van de aanpak huiselijk geweld een beleidsprogramma voorbereid.

In bijlage 1 wordt nader ingegaan op de speerpunten van de landelijke aanpak van huiselijk geweld.

3.2. Huidige stand van zaken in de regio Zaanstreek Waterland

3.2.1. Wettelijk kader

Met ingang van 1 januari 2007 is de WMO in werking getreden. De aanpak huiselijk geweld komt onder de werking van deze wet. De aanpak huiselijk geweld is binnen de gemeentelijke structuur primair ondergebracht in prestatieveld 7. Dit heeft betrekking op Maatschappelijke Opvang/Vrouwenopvang en het voeren van beleid ter bestrijding van geweld door iemand uit huiselijke kring gepleegd.

3.2.2. Gemeentelijk beleid

Het kader voor de aanpak huiselijk geweld in Zaanstad is onder andere vastgelegd in de nota het Zaanse Meerjaren Ontwikkelingsprogramma II (ZMOP II). De ambitie is zowel de 'objectieve' als de 'subjectieve' veiligheid minimaal op peil te houden voor een veilige gemeente. Daarnaast wil Zaanstad als centrumgemeente voor vrouwenopvang in de regio Zaanstreek Waterland een volwaardige bijdrage leveren aan de landelijke problematiek door vrouwen van elders afkomstig onderdak te bieden in de vrouwenopvang.

Het portefeuillehoudersoverleg OGGZ van de wethouders uit het sociale domein van de regiogemeenten Beemster, Edam-Volendam, Landsmeer, Oostzaan, Purmerend, Waterland, Wormerland, Zaanstad, Zeevang heeft zijn instemming betuigd met de ambities op deze terreinen van Zaanstad, zoals hierin verwoord.

Vanuit de centrumgemeente Zaanstad zijn afspraken gemaakt met het rijk over het terugdringen van huiselijk geweld voor de periode 2005-2009.

Het staand gemeentelijk beleid in de regio Zaanstreek Waterland heeft tot doel:

2. vermindering van huiselijk geweld;
 - het geweld moet zo min mogelijk plaatsvinden
 - het geweld moet wel zoveel mogelijk gemeld worden;
3. effectieve samenwerking van instellingen bij de aanpak van huiselijk geweld;
4. slachtoffers van huiselijk geweld op te vangen.

Hierbij horen respectievelijk de volgende prestaties:

- Het aantal eerste meldingen van huiselijk geweld moet in 2010 verhoogd zijn en het aantal herhalingsmeldingen moet zijn verlaagd.
- In 2010 moet een convenant zijn gesloten tussen alle partijen die betrokken zijn bij de aanpak van huiselijk geweld.
- De opvangcapaciteit van de Vrouwenopvang moet in 2010 zijn uitgebreid.

3.2.3. Resultaten gemeentelijk aanpak: huidige stand van zaken :

1. Met middelen vanuit de Stimuleringsmaatregel Advies- en Steunpunten Huiselijk Geweld van het ministerie van VWS, aangevuld met middelen uit de regiogemeenten is per 1 januari 2006 het Advies- en Steunpunt Huiselijk Geweld Zaanstreek Waterland (ASHG ZW) van start gegaan. Het doel is: het geven van advies bij vragen rond huiselijk geweld, het bevorderen van een goed afgestemd hulpaanbod, en het snel en effectief verwijzen en helpen van slachtoffers, plegers en overige betrokkenen bij huiselijk geweld. In bijlage 3 is dit in een stroomschema weergegeven.

2. Het ASHG ZW wordt gecoördineerd vanuit de GGD. De feitelijke opvang wordt uitgevoerd door de Vrouwenopvang en de Stichting Maatschappelijke Dienstverlening.
3. Vrouwenopvang en bestrijding huiselijk geweld
Sinds 1 januari 2006 is: Vrouwenopvang Zaanstreek gefuseerd met Vrouwenopvang Amsterdam. Gedurende 2007 heeft een aantal instellingen voor Vrouwenopvang in Noord Holland zich aangesloten bij deze organisatie (nieuwe naam: Blijfgroep). Deze schaalvergroting geeft de regio Zaanstreek- Waterland een toegang tot 7x24 uur bereikbaarheid en tot meer en meer gevarieerde opvang- en hulpvormen.
Momenteel maakt de regio gebruik van diverse voorzieningen van de Blijfgroep:
 - een 'noodbed' voor een nacht of weekend bij (dreiging van) acuut geweld
 - kortdurende opvang op een veilig adres voor vrouwen en kinderen die uit een crisissituatie moeten vertrekken,
 - vervolgopvang, gericht op het realiseren van voorwaarden voor een toekomstig bestaan zonder (huiselijk)geweld, soms met begeleiding gericht op, bijvoorbeeld, het vergroten van sociale vaardigheden
 - begeleid wonen
 - AWARE-alarmsysteem waarmee slachtoffers direct de Politie kunnen inschakelen.
 Ter illustratie verder de volgende gegevens uit het jaarrapport 2006 van de Blijfgroep:
 Voor de opvang 3 trajecten, AWARE-alarmsysteem voor 11 slachtoffers. De gemiddelde bezettingsgraad is 90

%.

Huidige prestaties

1. Het aantal eerste meldingen van huiselijk geweld moet in 2010 gestabiliseerd zijn en het aantal herhalingsmeldingen moet zijn verlaagd (GSBafspraken: t/m 2009).

Prestaties bij de Politie Zaanstreek Waterland

De landelijke Politie registratie over de regio Zaanstreek Waterland over 2006 geeft het volgende weer;

Aantal Politie meldingen in 2006: 742	Interventie Politie (Van totaal 742 meldingen) Aantal afgenomen aangiften: opgenomen:359 Aantal misdrijven: 137 Aantal aangehouden verdachten: 268 Aantal OM verdachten: 211
Aantal eerste en herhaalde meldingen van het totaal 742 meldingen	1 tot 3 keer: 183 3 tot 5 keer: 151 5 tot 10 keer: 194 10 keer en vaker: 214
Aantal verwijzingen naar Slachtofferhulp	193
Politie meldingen naar soorten huiselijk geweld	Bedreiging: 71 Belaging: 19 Lichamelijk geweld: 361 Psychisch geweld: 81 Seksueel geweld: 76 Overig: 134

Prestaties bij het ASHG Zaanstreek Waterland

Enkele resultaten van het ASHG uit de jaarrapportage 2007 van het ASHG;

- In 2007 hebben in totaal 168 mensen gebeld naar het ASHG. Circa een derde hiervan zijn mannen.
- In vergelijking met 2006 is het aantal meldingen toegenomen met 41 %. 40 % van de meldingen zijn verwezen door instellingen. Politie/justitiemeldingen zijn 12 %. Opvallend is de toename van meldingen via het Internet van 6,7 % in 2006 naar 24 % in 2007.
- Het ASHG wordt gebeld door slachtoffers (47 %), hulpverleners(28%), betrokkenen bij huiselijk geweld met 13 % en plegers met slechts 3%.
- Er wordt voornamelijk over lichamelijk geweld (73%), psychisch geweld (70 %), kindermishandeling(16%) en bedreiging/stalking(15%) gebeld.
- In 73% van de gevallen is na melding verwijzing aanbevolen naar een instantie. De meeste verwijzing is naar Maatschappelijk werk (70%) geweest.

Uit het jaarverslag 2007 van het ASHG bleek dat het ASHG in de loop van de afgelopen 2 projectjaren steeds meer bekendheid krijgt, de bellers snel worden verwezen en adequaat worden geholpen door de hulpverlening. Het is een

laagdrempelige voorziening, alleen bereikt het ASHG nog te weinig slachtoffers. De opzet en de capaciteit hiervoor is nog niet toereikend. Aanvullend op de landelijke publiciteitscampagne die in 2007 is gevoerd, is eind 2007 een publiciteitscampagne van enkele maanden in de regio gestart om ASHG meer bekendheid te geven en het aantal meldingen vanuit het publiek te vergroten.

2. In 2010 moet een convenant zijn gesloten tussen alle betrokken partijen betrokken bij de aanpak (GSBafpraak: t/m 2009)
Vanuit de zorgketen: Momenteel zijn er 2 convenanten ter uitvoering van de werkzaamheden van het ASHG, te weten 1 voor de Frontoffice taken tussen GGD, Vrouwenopvang en SMD en 1 convenant voor de Backoffice taken voor de verdere hulpverlening met totaal 11 instellingen.
Vanuit de veiligheidsketen: Momenteel is er een convenant vanuit de veiligheidsketen. 8 justitiële instellingen hebben in 2004 een gezamenlijk het Politie/Justitie Protocol en Ketendoelstellingen vastgesteld om in een zo vroeg mogelijk stadium aan de daders en zorg voor de slachtoffers hulp te bieden. Hierin staat onder andere de daderaanpak beschreven van de justitiële instellingen. Deelnemers: Brijder Verslavingszorg, Forensische Polikliniek De Waag, Openbaar Ministerie Haarlem, Politie Kennemerland, Politie Zaanstreek Waterland, Raad voor de Kinderbescherming en Reclassering Nederland.
3. De opvangcapaciteit van de Vrouwenopvang moet in 2010 zijn uitgebreid naar 16 cliëntsystemen (GSBafpraak: t/m 2009)
Met het rijk is afgesproken (GSB/ZMOP) dat de opvangcapaciteit met 2 cliëntsystemen wordt uitgebreid. Momenteel is één uitbreiding gerealiseerd. Er wordt gewerkt aan de realisatie van het tweede systeem in het kader van het initiatief 'Oranjehuis' – het oprichten van een herkenbaar blijfhuys in Alkmaar- onder andere voor de slachtoffers uit de regio.

3.3. Huidige knelpunten die een oplossing vragen

De huidige knelpunten zijn in kaart gebracht; onder meer aan de hand van rapportages van de politie en het ASHG en van de opmerkingen die gemaakt zijn tijdens de regionale conferentie over huiselijk geweld op 29 november 2007 (waaraan nagenoeg alle betrokken samenwerkingspartners hebben deelgenomen). De knelpunten bevinden zich met name op het vlak van:

Capaciteit;

Dit wordt als een groot knelpunt ervaren. Een uitbreiding is gewenst voor het hele systeem ten behoeve van slachtoffers, plegers, kinderen in relatie tot het aantal en de verwachte groei van meldingen van en hulpvragen voor huiselijk geweld, vanuit de systeemgerichte hulpverlening voor alle betrokkenen en vanuit de bestrijding van huiselijk geweld. De huidige hulpverleningsaanpak richt zich momenteel hoofdzakelijk op slachtoffers en niet op het hele systeem. Er zijn hiaten in het aanbod aan slachtoffers, kinderen, plegers. Dit vraagt om een oplossing.

Preventie;

Algemene preventie behoeft versterking via publiciteitscampagnes voor taboedoorbreking van huiselijk geweld en het bespreekbaar maken van huiselijk geweld. Communicatie over huiselijk geweld is belangrijk om mensen bewust te maken dat huiselijk geweld niet 'een normale zaak' is. Er is een gebrek aan voldoende deskundigheidsbevordering onder professionals die juist een belangrijke rol vervullen bij het vroegsignaleren van geweld, zodat escalaties van geweld voorkomen kunnen worden.

Samenwerkingspartners geven aan dat het instrument 'leun- en steungroepen' en 'lotgenotencontact' moet worden toegepast bij een bredere doelgroep, omdat deze instrumenten het probleemoplossend vermogen van individuen vergroot. Al enkele jaren wordt dit instrument toegepast bij het voorlichtingsproject 'Huiselijk geweld in allochtone kring' van Stichting Welsaen; Dit levert goede resultaten op.

Bij het voorkomen van overdragen van geweld naar nieuwe generaties is onder andere de rol van het onderwijsveld essentieel. Daarom is een goede aansluiting van het onderwijsveld bij de aanpak noodzakelijk. .

Signaleren en melden;

- De Politie Zaanstreek Waterland constateert een dalende lijn met betrekking tot het aantal meldingen van huiselijk geweld in de regio Zaanstreek Waterland in 2006 en 2007 ten opzichte van 2005. Opvallend is dat het aantal ingestuurde processen-verbaal, na een daling in 2006 in 2007, sterk is gestegen, ook ten opzichte van 2005. Met in achtneming van dit gegeven en het feit dat slechts 12% van de huiselijk geweldsincidenten bij de politie wordt gemeld, is het noodzakelijk maatregelen te nemen ter verhoging van het aantal meldingen bij de politie.

Daarnaast geeft de politie Zaanstreek Waterland de volgende knelpunten aan:

- Een relatief groot aantal mensen vervalt weer in de fout (1 op 3 plegers). Daarom is aandacht voor recidivisten noodzakelijk.
- Om terugval in geweld te kunnen voorkomen moet de aanpak sneller verlopen en de aanpak in de keten gericht zijn op het hele gezin.
- Riskante gewoonten van de pleger/dader moeten nadrukkelijker in kaart gebracht worden (drugs, alcohol enz).
- De capaciteit bij de politie is niet toereikend om meldingen door te geven aan het ASHG waardoor adequate hulpverlening soms in de knel komt. Dit vraagt om een oplossing.

- De jaarrapportages 2006 en 2007 van het Advies- en Steunpunt Huiselijk Geweld in Zaanstreek- Waterland laten een stijgende lijn zien van het aantal meldingen van huiselijk geweld in de jaren 2006 en 2007. In vergelijking met 2006 is het aantal meldingen toegenomen met 41% in 2007. Het ASHG heeft in haar tweejarig bestaan steeds meer bekendheid gekregen onder het publiek en professionals, maar bereikt, gezien de geschatte omvang van huiselijk geweld in de regio, nog te weinig slachtoffers. Momenteel zijn de huidige opzet en de capaciteit nog niet toereikend om aan de toenemende hulpvragen bij het ASHG tegemoet te komen.

- Niet bij elke organisatie wordt huiselijk geweld gericht geregistreerd. Dit maakt zowel de omvang en aard van de problematiek als de interventies vanuit hulpverlening gericht op huiselijk geweld onzichtbaar.

Zorg;

De systeemaanpak, oftewel adequate zorg en hulpverlening aan alle betrokkenen bij huiselijk geweld vanuit systeemgericht werken behoeft verdere versterking. Snelheid van interventies volgend op een melding van huiselijk geweld is nodig. Alle organisaties moeten in de keten een rol krijgen. In het bijzonder het ASHG heeft hierbij een belangrijke rol. Het stroomlijnen van het proces van meldingen tot nazorg en een regie op hulpprocessen in de ketensamenwerking is noodzakelijk.

Casemanagement op cliëntniveau moet verbeterd worden.

De mogelijkheden van het wetsvoorstel 'Tijdelijk huisverbod' moeten benut worden om preventief te kunnen ingrijpen wanneer dit wetsvoorstel in werking treedt.

Het aantal opvangplaatsen voor slachtoffers behoeft uitbreiding alsmede de capaciteit bij de ambulante hulpverlening, ook voor de plegers.

Praktische begeleiding naar zelfstandige woning en inkomen;

Een punt van aandacht is snelle woningtoewijzing aan slachtoffers. De woningtoewijzing aan alle slachtoffers van huiselijk geweld is in de Zaanstedelijke gemeentelijke regeling 'Voorrangindicaties woningen' geregeld. In dit kader krijgen slachtoffers van huiselijk geweld binnen 1 á 6 maanden met voorrang een woning toegewezen, afhankelijk van de beschikbaarheid van woningen. Daarnaast biedt de Federatie 'Samenwerkende Woningcorporaties Zaanstreek' per jaar 15 woningen aan de slachtoffers die doorstromen vanuit de opvang bij de Blijfgroep.

Daarnaast zou het goed zijn als voor slachtoffers van huiselijk geweld ook een meer direct uitzicht op een zelfstandige woning zou bestaan, zodat zij niet eerst naar de opvang hoeven. Ook is daarbij directe praktische begeleiding gewenst, bijvoorbeeld om de slachtoffers zo snel mogelijk aan een eigen inkomen te helpen via werk of uitkering. Op dit moment is deze directe doorstroming naar een woning en praktische begeleiding nog niet geregeld. Hoewel het door de schaarste aan direct beschikbare woningen in urgentie gevallen niet eenvoudig zal zijn om dit voor elkaar te krijgen, is als actiepunt opgenomen dat de gemeenten samen met de corporaties zullen bezien hoe groot deze behoefte in de praktijk is en hoe daaraan beter tegemoet kan worden gekomen.

Specifieke groepen en specifieke vormen van huiselijk geweld;

- Kinderen, ouderen en allochtonen vragen meer aandacht. Met name het signaleren en aanpakken van de oudermishandeling behoeft aandacht. Wellicht zijn er nog andere groepen die kwetsbaar zijn voor geweld en nu nog onvoldoende in beeld zijn zoals licht verstandelijk gehandicapten. Om deze groepen te kunnen lokaliseren is het nodig om te kijken naar risicofactoren.

- Vaak wordt opgemerkt dat de slachtoffers kwetsbaarder zijn geworden dan vroeger doordat er sprake is van multi- en complexe problematiek. Slachtoffers zijn veelal laag opgeleid, hebben weinig inkomen, psychische en andere problemen. Dat vraagt van de algemene hulpverlening haar aanbod op de kwetsbaarheid van slachtoffers toe te snijden. Dit is momenteel nog niet het geval. Bovendien wordt meer dan tot nu toe het geval is aandacht gevraagd voor diverse culturele aspecten bij huiselijk geweld.

3.4. Gemeentelijke regie op huiselijk geweld

Doordat er een groot aantal partijen nodig is bij de aanpak, is het belangrijk om goed af te bakenen 'wie wat doet' en 'wie wat als taak of verantwoordelijkheid heeft'.

Politiek-bestuurlijke en beleidsregie

De samenwerkingsregio Zaanstreek Waterland bestaat uit 9 gemeenten, te weten de gemeenten Beemster, Edam-Volendam, Landsmeer, Oostzaan, Purmerend, Waterland, Wormerland, Zaanstad, Zeevang. De politiek-bestuurlijke regie van de hulpverleningsketen ligt bij de gemeente Zaanstad als centrumgemeente en bij het bestuurlijk regieoverleg OGGZ Zaanstreek Waterland waarin de wethouders openbare geestelijke gezondheidszorg van deze regio de adviezen formuleren voor hun colleges ten aanzien van de Aanpak Huiselijk geweld voor de regio Zaanstreek Waterland. Aanspreekpunt is de portefeuillehouder maatschappelijke ondersteuning van de centrumgemeente Zaanstad.

De politiek-bestuurlijke regie van de veiligheidsketen vindt plaats in het Regionaal College waaraan alle burgemeesters van de regiogemeenten deelnemen. De burgemeester van de gemeente Oostzaan, de heer P. Möhlmann is tevens de voorzitter van het Netwerk Huiselijk Geweld Zaanstreek Waterland (NHGZW). Hij is hiermee de politiek-bestuurlijke schakel vanuit het NHGZW naar de veiligheidsketen.

De ambtelijke regie ligt in het overleg voor Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (OGGZ) voor de hele regio. De coördinator van het NHGZW en het Advies- en Steunpunt Huiselijk Geweld Zaanstreek Waterland (ASHG) neemt op ad hoc basis deel aan dit overleg. Er is niet gekozen voor een aparte overlegvorm voor de ambtelijke regie voor de veiligheidsketen vanwege efficiency overwegingen.

De gemeentelijke regierol van centrumgemeente Zaanstad omvat het volgende:

- alle betrokken partijen bij elkaar brengen
- informatievoorziening en communicatie stroomlijnen
- indien er sprake is van (deels) tegenstrijdige belangen van bij de aanpak betrokken partijen dit zo snel mogelijk benoemen en overeenstemming zoeken op de gedeelde belangen
- zich richten op afstemming van beleid en uitvoering tussen partijen
- sturen op gemaakte afspraken
- evalueren en monitoren van beleid en uitvoering
- subsidiëren van opvangplaatsen voor huiselijk geweld

Daarnaast is elke regiogemeente verantwoordelijk voor:

- indien gewenst eigen accenten toevoegen aan beleid toegespitst op de eigen situatie
- zorgdragen voor voldoende formatie bij regulier maatschappelijk werk om de aanpak daadwerkelijk vorm te geven
- zorgdragen voor voldoende beleids capaciteit voor huiselijk geweld
- registratie van de omvang van huiselijk geweld door instellingen voor maatschappelijk werk
- eigen financiële bijdrage voor het NHGZW en het ASHG op basis van de gemeenschappelijke regeling van de GGD Zaanstreek Waterland naar het percentage van het aantal inwoners per gemeente in de regio Zaanstreek Waterland.

Uitvoeringsregie

De uitvoerende regie in de hulpverlening bij huiselijk geweld en de afstemming met de politie en justitie is gedelegeerd aan de GGD Zaanstreek Waterland vanwege haar coördinerende rol bij het NHGZW en het ASHG. Het gaat hier om twee vormen: de procesregie en de casusregie.

Uitvoerende procesregie is gericht op het samenbrengen van partijen, de ontwikkeling van de zorgketens, de bevordering van afstemming, daarbinnen aansluiting van zorgketens op elkaar.

Regie op casusniveau vindt plaats binnen de ketens in de zorg en het justitiële veld. Bij casussen met enkelvoudige problematiek zijn de instellingen er zelf verantwoordelijk voor. Casussen waarbij sprake is van meervoudige problematiek worden door een casemanager aangewezen door het casuïstiek overleg van het ASHG.

4. Richting van beleid in 2008-2011

4.1. Visie

De gemeenten in de regio Zaanstreek Waterland zetten zich reeds in voor de preventie, opvang, begeleiding en het afleren van huiselijk geweld. Zij gaan er hierbij van uit dat iedereen zijn eigen verantwoordelijkheid draagt voor en zeggenschap heeft over zijn of haar leven. Iedereen heeft het recht op een veilige leef- en woonomgeving. Kinderen en jongeren moeten in een veilige omgeving kunnen opgroeien. Dit is één van de belangrijkste voorwaarden voor het welzijn, de gezondheid en de ontplooiing van

individuen om op een volwaardige wijze deel te kunnen nemen en bij te dragen aan de samenleving. Hiermee is huiselijk geweld niet meer alléén een zaak voor het privé, maar ook voor het publieke domein.

Hieronder volgen de uitgangspunten van de visie op huiselijk geweld. Er volgt per uitgangspunt een toelichting, die het belang of de reikwijdte toelicht van dit uitgangspunt. Deze uitgangspunten zijn in conceptvorm voorgelegd aan nagenoeg alle samenwerkingspartners tijdens de regionale conferentie op 29 november 2007 over huiselijk geweld. De opmerkingen die tijdens deze conferentie zijn gemaakt, zijn hierin verwerkt.

1. Huiselijk geweld is een omvangrijk, ernstig en urgent maatschappelijk probleem in onze regio

Een omvangrijk probleem, omdat het de meest voorkomende geweldsvorm is in onze samenleving. Bij geen enkele geweldsvorm vallen zo veel slachtoffers als bij huiselijk geweld.

Ernstig, omdat huiselijk geweld sterke schade berokkent aan alle betrokkenen. Mensen kunnen trauma's oplopen, die leiden tot psychische problemen, lichamelijke gezondheidsklachten, problemen met het volgen van onderwijs of het verrichten van (betaald) werk. Huiselijk geweld kan ook leiden tot problemen met agressiebeheersing en/of het uiten van affectieve gevoelens en/of het aangaan van relaties.⁸ Huiselijk geweld heeft ook maatschappelijke kosten, omdat het vraagt om een aanpak vanuit justitie, politie en vanuit de zorg.

Een urgent probleem, omdat duidelijk is dat veel betrokkenen nog onvoldoende bereikt worden door de hulpverlening en er onvoldoende capaciteit is binnen de hulpverlening.

Ten slotte kan de aanpak inhoudelijk nog verder verbeterd worden, ook al zijn er de afgelopen jaren veel mijlpalen bereikt.

2. Huiselijk geweld is maatschappelijk onacceptabel en is in alle gevallen niet te legitimeren

Geen enkele situatie of opvatting mag een reden zijn om huiselijk geweld te legitimeren, ook niet vanuit sociale-, maatschappelijke en/of culturele kaders en achtergronden. Huiselijk geweld in de vorm van zware lichaamsstraffen kan en mag niet gerechtvaardigd worden vanuit de opvoedingsprincipes. Ook het zogenaamde 'bezitsdenken', waarbij de ene persoon zeggenschap zou hebben over de andere mag nooit een reden zijn voor (het dreigen met) huiselijk geweld. Om deze reden is de aanpak van eerge relateerd geweld, ook preventief, noodzakelijk.

3. Uitingen van huiselijk geweld zijn vaak ook justitieel strafbare delicten, maar soms moeilijk te bewijzen

Huiselijk geweld wordt niet getolereerd: hulpverleners en medewerkers van politie en justitie grijpen na signalering actief in. Daarmee zetten ze zich in voor de preventie van recidive en/of de beperking van de gevolgen. Dit maakt een proactieve, preventieve en niet-vrijblijvende samenwerking noodzakelijk.

Ook relationeel geweld in de vorm van constante psychische pesterijtjes dient aangepakt te worden. Bij 'pesterijen' is echter vooralsnog nog geen justitieel traject mogelijk.

4. De gemeenten in de regio Zaanstreek Waterland dienen een sterke rol te vervullen bij de aanpak van huiselijk geweld, die mede bestaat uit het bundelen van maatschappelijke inzet

Zaanstad is de centrumgemeente Vrouwenopvang voor de regio Zaanstreek Waterland. Daarnaast hebben alle regiogemeenten van Zaanstreek Waterland een taak op het gebied van de bestrijding van huiselijk geweld.

Deze taak vloeit voort uit de volgende beleidsterreinen:

1. Op het gebied van openbare orde en veiligheid in het kader van het bieden van een veilige leef- en woonomgeving.
2. Het regisseren en formuleren van beleid, gericht op bestrijding van huiselijk geweld op basis van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (prestatievelden 7: maatschappelijke opvang en vrouwenopvang en 8: openbare geestelijke gezondheidszorg, prestatieveld 2: preventieve zorg voor jeugd en opvoedingsondersteuning).

Samen met hun maatschappelijke partners willen de gemeenten in Zaanstreek Waterland bijdragen aan een veilige samenleving. Er dient ook outreachende zorg te zijn, evenals een vangnet om inwoners met problemen de benodigde zorg te bieden.

De gemeenten in Zaanstreek Waterland bundelen en vergroten de maatschappelijke inzet bij de bestrijding van huiselijk geweld door:

- de gezamenlijke inzet van de samenwerkingspartners te coördineren. Alleen door effectieve samenwerking kunnen betrokkenen de juiste hulp krijgen. Vanuit het Netwerk Huiselijk Geweld Zaanstreek Waterland zetten de maatschappelijke organisaties (politie, justitie, hulpverlening, maatschappelijke opvang e.d.) zich gezamenlijk in. De

⁸ Dit blijkt uit Nederlands en internationaal (literatuur)onderzoek, dat is geanalyseerd binnen de nota "Privé geweld - publieke zaak", min Justitie, 2002.

gemeenten in Zaanstreek Waterland hebben hun coördinerende rol gedelegeerd aan de GGD Zaanstreek Waterland. De coördinator huiselijk geweld is ondergebracht bij de GGD.

- de inzet van hun inwoners te bevorderen: de gemeenten in de regio willen hiervoor gebruik maken van verschillende instrumenten, zoals publieke campagnes/voorlichting, wijknetwerken van bewoners, brede scholen, Centra voor Jeugd en Gezin e.d. Inwoners en professionals van allerlei achtergronden kunnen huiselijk geweld beter signaleren en zij dienen daarbij ook handvatten te krijgen om eventuele handelingsverlegenheid te overwinnen, zodat hun signalen ten slotte terecht komen bij professionals die in de situatie kunnen ingrijpen.
- het stimuleren van de inzet van potentiële partners zoals scholen/onderwijsinstellingen bij de bestrijding van huiselijk geweld. Huiselijk geweld kan namelijk ook tot slechte schoolprestaties leiden.

5. Als slachtoffer en als getuige zijn kinderen en jeugdigen tot 18 jaar de grote verliezers bij situaties rondom huiselijk geweld en zij dienen daarom aparte aandacht te krijgen binnen de beleidsvoorstellen.

Hieronder volgen twee argumenten waarom kinderen deze aparte aanpak nodig hebben:

1) Al jaren is bekend dat kinderen ernstige gevolgen ondervinden van huiselijk geweld. Veel onderzoeken tonen aan dat mishandelde kinderen, evenals kinderen die te maken hebben met huiselijk geweld, psychische problemen kunnen krijgen, problemen met het volgen van onderwijs óf het verrichten van (betaald) werk, en problemen met agressiebeheersing en/of het uiten van affectieve gevoelens en het aangaan van relaties. Ook bestaat het gevaar dat mensen met ervaringen van huiselijk geweld in hun jeugd deze ervaringen kopiëren als zij zelf ouder worden: ofwel door zelf pleger te worden, ofwel door samen te leven met een pleger van huiselijk geweld. In de nota Huiselijk geweld Privé geweld, Publieke Zaak (ministerie van justitie, 2002) is een analyse gemaakt van alle bovengenoemde onderzoeken.

2) Recentelijk onderzoek⁹ toont aan dat huiselijk geweld bij baby's en heel jonge kinderen al neurologische en biologische schade kan toebrengen.

De langdurig ondervonden stress die baby's en jonge kinderen voelen als zij merken, dat hun ouders/verzorgers geen veilige omgeving bieden, tast hun concentratievermogen en leervermogen aan én deze stress kan leiden tot gedragsproblemen. Deze stress treedt al op, als baby's alleen maar horen, dat hun ouders ernstige strijd leveren óf als zij zelf uitgescholden of verwaarloosd worden.

Daarom verdienen kinderen en jeugdigen aparte aandacht binnen het beleid voor het terugdringen van huiselijk geweld, waarbij hun toeleiding in de richting van voldoende aanwezige gespecialiseerde hulpverlening, centraal dient te staan. De tussen de politie en de Bureaus Jeugdzorg afgesproken werkwijze, het 'Kindspoor', is hier leidend. Kinderen die getuige zijn van huiselijk geweld, worden zo snel mogelijk toegeleid naar de jeugdhulpverlening. Alle betrokken partners committeren zich aan dit streven. Voor de overige gezinsleden wordt uiteraard ook passende hulp gezocht.

6. Verhogen van eigen kracht en probleemoplossend vermogen van slachtoffers noodzakelijk

De bestrijding van huiselijk geweld en de gevolgen daarvan worden zo veel mogelijk op eigen kracht van individuen en hun eigen sociale netwerk opgelost. Vaak redden slachtoffers het niet op eigen kracht. Ze beschikken veelal over een beperkt sociaal netwerk. De diverse vormen van ondersteuning zijn gericht op het vergroten van hun netwerk, van hun weerbaarheid en van het probleemoplossend vermogen van vrouwen, mannen en kinderen zodat ze weer zeggenschap over hun eigen leven krijgen.

Lotgenoten contacten kunnen helpen bij de (h)erkenning van huiselijk geweld en het vergroten van de weerbaarheid.

Slachtoffers (vrouwen, mannen) van huiselijk geweld hebben een luisterend oor, zorg en een veilige omgeving nodig. Nadat deze basisbehoeften zijn geregeld, dienen slachtoffers ook inzicht te krijgen in hun eigen rol binnen het ontstaan van huiselijk geweld.

Zij zelf dienen ook hun eigen gedrag te veranderen om de geweldsspiraal te doorbreken binnen hun (toekomstige) relaties.

Slachtoffers hebben hiervoor trainingen nodig, die hen inzicht, zelfredzaamheid, weerbaarheid en een beter sociaal netwerk leren opbouwen.

Zij dienen dus enerzijds ondersteund en weerbaar gemaakt te worden tegen geweld en anderzijds 'geconfronteerd' en 'empowered' te worden om niet meer lijdzaam slachtoffer te blijven en het eigen probleemoplossend vermogen te vergroten.

7. Plegers worden gestimuleerd om hulp te zoeken en te accepteren om huiselijk geweld te stoppen, al dan niet met een strafrechtelijk traject als stok achter de deur

Plegers moeten hun verantwoordelijkheid nemen voor hun gedrag en als er kinderen in het spel zijn ook hun rol als ouder/opvoeder. Ze dienen gestimuleerd te worden en zij dienen actief op zoek te gaan naar hulp om eigen gedrag te kunnen corrigeren als dit op eigen kracht niet lukt.

Lang niet alle incidenten rondom huiselijk geweld worden bekend bij politie en justitie. De plegeraanpak en de samenwerkingsafspraken tussen de hulpverlenende instellingen voor de plegerhulpverlening moeten versterkt worden vanuit het systeemgericht werken.

⁹ Het internationale onderzoek 'Behind closed doors', 2006, Unicef

8. Ouderen vragen om gerichte aandacht als kwetsbare groep, die slachtoffer zijn van de vaak verborgen vormen van ouderenmishandeling

Naarmate mensen ouder worden, neemt de kans toe dat ze afhankelijk worden en kwetsbaar. Ouderen hebben vaak hulp nodig bij praktische zaken en sommige ouderen verliezen hun geheugen of andere cognitieve functies. Hierdoor kunnen ze ook sociaal in een toenemend isolement terecht komen. Door deze factoren kunnen ze makkelijker slachtoffer worden van zowel opzettelijke mishandeling als ontspoorde zorg. Om deze redenen blijft de mishandeling vaak lang verborgen. Daarom is een gerichte aanpak en preventie nodig.

9. Zowel algemene preventie, als aandacht voor specifieke groepen zijn nodig

Algemene preventie voor alle inwoners en alle professionals die wonen en/of werken in Zaanstreek Waterland is nodig, zodat iedereen zijn handelingsverlegenheid kan overwinnen bij het signaleren van huiselijk geweld.

Specifieke groepen verdienen extra aandacht en soms een specialistische aanpak. Een specialistische aanpak houdt rekening met de specifieke situatie of omstandigheden van de betrokken personen.

4.2. Randvoorwaarden en methodieken voor de aanpak van huiselijk geweld

Hieronder volgen randvoorwaarden en methodieken, die de regiogemeenten hanteren bij de aanpak van huiselijk geweld.

1 Vroegtijdig signaleren en doorbreken van de negatieve spiraal

Slachtoffers en getuigen worden gestimuleerd om bij het eerste geweldsdelict hulp te zoeken. Getuigen of mensen die een vermoeden hebben van huiselijk geweld dienen ook snel te handelen en hun vermoedens te melden.

Het structureel preventief beleid voorkomt het ontstaan van de negatieve spiraal waarlangs huiselijk geweld zich ontwikkelt.

2 Snelle interventies dienen te volgen op een melding van huiselijk geweld

Wanneer de betrokkene bij huiselijk geweld (pleger, slachtoffer of getuige) behoefte heeft aan advies, ondersteuning, hulp en opvang bij het beëindigen van huiselijk geweld, dan dient zekerheid te worden gecreëerd dat hij/zij snel en professioneel wordt geholpen.

3 Veiligheid van kinderen en jeugdigen staat voorop

De veiligheid van kinderen en jeugdigen gaat boven de privacy of andere belangen van de ouders of verzorgers. De veiligheid van kinderen wordt vanwege hun kwetsbaarheid en afhankelijkheidspositie te allen tijde gewaarborgd, op zo'n manier dat zij beschermd worden tegen (de gevolgen van) huiselijk geweld. Dat betekent dat in gevallen van huiselijk geweld bij gezinnen met kinderen de jeugdhulpverlening leidend is in de aanpak van de problematiek. Er dient meer capaciteit te komen voor speciaal op kinderen en jeugdigen gerichte hulpverlening.

4 Gerichte aanpak is nodig voor specifieke groepen

"Dé allochtone inwoner" bestaat niet, omdat ieder mens en ieder gezin anders is, maar onder de inwoners met een etnische afkomst zijn er wel groepen mensen die baat hebben bij een gespecialiseerde aanpak. Deze groepen worden soms moeilijk bereikt met de reguliere hulpverlening. Uit het Zaanse voorlichtingsproject voor inwoners met een etnische afkomst is gebleken dat een gerichte aanpak nodig is voor groepen waarin het bespreken van huiselijk geweld extra moeilijk is.

Andere specifieke groepen zijn mensen met een lagere opleiding en mensen met een inkomen beneden modaal, want zij hebben relatief vaker te maken met huiselijk geweld.

5 Sluitende ketenaanpak en bemoeizorg zijn nodig

Preventie, signalering, opvang en nazorg dienen op elkaar aan te sluiten. Voor de specifieke situatie moeten er meerdere vormen van hulpverlening toegankelijk zijn, opeenvolgend dan wel trajecthulpverlening, die op elkaar en het probleem zijn afgestemd.

Soms is er bij voorbeeld gedurende de crisisopvang ook GGZ-zorg nodig.

Bemoeizorg is nodig om de betrokkenen ervan te overtuigen dat zij hulp nodig hebben en hen te stimuleren het hulpverleningstraject te voltooien. Binnen het convenant zorgcoördinatie en bemoeizorg en het toekomstige convenant 'gegevensuitwisseling en bemoeizorg' worden afspraken vastgelegd, en wordt een protocol onderschreven voor de praktische toepassing. Bij professionals wordt zo onnodige onzekerheid weggenomen ten aanzien van mogelijkheden voor het uitwisselen van cliëntgegevens in de aanpak van huiselijk geweld.

6 Systeemgerichte hulpverlening is nodig

Huiselijk geweld ontstaat in een systeemrelatie en moet dus ook via een systeemaanpak opgelost worden. Zowel plegers, als slachtoffers, als getuigen van huiselijk geweld dienen systeemgerichte hulp te krijgen. De systeemgerichte benadering houdt in

dat de verschillende hulpinstellingen op maat gesneden hulpverlening voor alle betrokkenen mogelijk maken om geweld te stoppen. De veiligheid staat hier centraal. Iedereen dient zijn eigen rol binnen de geweldssituatie te leren (onder)kennen, zodat de betrokkenen binnen hun (nieuwe) relaties anders met elkaar kunnen omgaan. Ook het sociale netwerk dient betrokken te worden bij het beëindigen van huiselijk geweld.

7 Deskundigheidsbevordering is nodig onder professionals en andere signalerende personen

Veel hulpverleners en signalerende personen binnen de organisaties kunnen deskundigheidsbevordering gebruiken op de volgende gebieden:

- verbeteren van het signaleren en melden
- tegengaan van handelingsverlegenheid
- verbeteren van de samenwerking

Lang niet alle professionals zijn even goed ingevoerd in de aanpak van huiselijk geweld en de eigen rol die zij daarin spelen. Bij sommige organisaties zijn slechts enkele professionals hiervoor getraind en dan is het belangrijk, dat zij hun kennis delen met anderen of dat cliënten vooral bij hen terecht komen voor hulpverlening rondom huiselijk geweld.

8 Blijvende aandacht en integrale aanpak zijn voorwaarden voor succes

Op huiselijk geweld rust nog steeds een taboe. Dit taboe is diep verankerd in de maatschappij en het wegnemen van het taboe om huiselijk geweld bespreekbaar te maken, duurt wellicht nog generaties. Daarom verdient het de blijvende aandacht. De aanpak van het huiselijk geweld – in zowel preventieve, als curatieve en repressieve zin – begint pas sinds een paar jaar op gang te komen. Het is een complex geheel met tal van partners: het is facetbeleid. De invulling daarvan én de regierol van de regiogemeenten, het organiseren en intensiveren van de samenwerking en het borgen van bestaande projecten staan daarbij centraal. Hierbij is de ketenaanpak een sleutelbegrip: politie, Openbaar Ministerie, Reclassering, Vrouwenopvang en andere hulporganisaties moeten samen een voorzieningstelsel vormen dat voorziet in preventie, tijdige onderkenning, risicotaxatie, doeltreffende interventies, hulp voor slachtoffers en corrigerende hulp voor plegers. Daarom is de aanpak van huiselijk geweld een proces waarin continue aandacht voor verbetering nodig is om de samenwerkingsafspraken en kwaliteitsnormen steeds te actualiseren. Specifieke afspraken over terugkoppeling inzake verwijzingen, taken, kwaliteit en grenzen zijn weliswaar vastgelegd, maar zij moeten levend gehouden worden en geëvalueerd worden. Een succesvolle aanpak is alléén mogelijk met een goede samenwerking en deze staat of valt met een gezamenlijke en gecoördineerde inzet van alle partners.

5. Beleidsprogramma

Doel van het beleidsprogramma is de aanpak van huiselijk geweld in de regio Zaanstreek Waterland te intensiveren en krachtiger voort te zetten en het effect van beleidsprogramma te versterken. Het aantal meldingen van huiselijk geweldsincidenten moet omhoog en het aantal herhalingen van incidenten omlaag.

In dit hoofdstuk vindt u een toelichting op de wijze waarop de regiogemeenten beleidsinterventies, projecten en instrumenten inzetten om voor de komende jaren een sluitende aanpak te realiseren.

De regiogemeenten doen dat door aandacht te geven aan preventie, huiselijk geweld beter te signaleren en eerder te melden, een geïntegreerd hulpaanbod te creëren en zorg binnen een sluitende keten te bieden. Daarnaast besteden de regiogemeenten aandacht aan communicatie.

Alle partners hebben hierin hun eigen rol en verantwoordelijkheid. Hun gecoördineerde inzet in dit alles is essentieel.

5.1. Preventie

Voorkomen is beter dan genezen. Centraal hierin staan het vergroten van bewustwording, vroegsignalering en vroeg ingrijpen en het versterken van weerbaarheid. Preventie helpt een norm te stellen en taboes bespreekbaar te maken zodat steeds meer volwassenen, jonge generaties maar ook ouderen huiselijk geweld verwerpen en de huisvrede steeds meer belonen.

In dit programmaonderdeel worden de volgende onderdelen uitgewerkt:

- 1) Versterken van de algemene preventie via publiekscampagnes voor het doorbreken van het taboe rondom huiselijk geweld.
- 2) Versterken vroegsignalering: vroeg ingrijpen voorkomt escalatie. Duidelijk moet worden gemaakt waar mensen met signalen van huiselijk geweld naar toe kunnen gaan en welke stap er volgt op signalering. Trainingen vroegsignalering van professionals in de eerste lijnsgezondheidszorg, openbare balies van de publieke diensten en scholen worden georganiseerd.

Uit de regionale conferentie over huiselijk geweld op 29 november 2007 is gebleken dat blijvende aandacht voor preventie voor kinderen en jongeren nodig is als het gaat om (vroeg)signalering van geweld door kinderen als slachtoffer en/of getuigen van geweld. Daarom wordt hieraan bijzondere aandacht gegeven.

- 3) Versterken van weerbaarheid; organisatie van leun- en steungroepen, lotgenotencontact waardoor de kans op terugval kleiner wordt.
- 4) Structurele aandacht is nodig voor het overschrijden van grenzen rond intimiteiten, over seksualiteit en relatievorming. Met name jongeren hebben behoefte aan serieuze voorlichting en gesprekken hierover. De hierover reeds bestaande preventieve onderwijsprogramma's worden uitgebouwd en versterkt. Er vindt hier nauwe afstemming plaats met het onderwijsveld en instellingen die preventieactiviteiten uitvoeren.

5.2. Signaleren en melden

5.2.1. ASHG

1- Investeren in duurzaamheid van het ASHG. Gezien de ontwikkelingen is het nu zaak om te investeren in de duurzaamheid van het ASHG en in de hulpverleningscapaciteit om de toegenomen vraag aan te kunnen. In de komende jaren verstevigen de regiogemeenten de rol van het ASHG. Het ASHG krijgt een spilfunctie in de samenwerkingsverbanden in de regio. Het gaat om een laagdrempelige voorziening die steeds herkenbaarder wordt en bereikbaar is voor de hele regio. Iedereen kan bij het ASHG terecht, zowel slachtoffer als pleger, maar ook de omgeving en de professionals. Het ASHG is ook een loket voor preventie, vroegsignalering en consult. Het ASHG vervult een belangrijke functie bij de coördinatie, het casemanagement, de expertise. Het ASHG vormt het frontoffice bij advies en steun als het gaat om huiselijk geweld. De regiogemeenten nemen in samenwerking met de GGD en andere partners stappen om hieraan te kunnen voldoen.

2- Meer capaciteit bij ASHG; Ook de voorgenomen invoering van de Wet tijdelijk huisverbod vraagt om een krachtige rol en voldoende capaciteit van het ASHG. Het gaat met name om coördinatie, bereikbaarheid, crisisinterventie en hulpverlening. In haar bestaansperiode van twee jaar (sinds 1 januari 2006) wordt in toenemende mate een beroep op het ASHG gedaan en de daaraan gekoppelde hulpverlening in ketensamenwerking.

5.2.2. Registratie huiselijk geweld

Stimuleren van gerichte registratie van huiselijk geweld bij alle partners. Het ASHG registreert alle bij het advies- en steunpunt binnenkomende meldingen en hulpvragen. Ook binnen het reguliere aanbod van de SMD wordt huiselijk geweld als categorie van hulpvragen geregistreerd. Bij de politie Zaanstreek-Waterland wordt sinds 2004 huiselijk geweld gericht geregistreerd. Bij andere instellingen wordt huiselijk geweld vaak nog niet herkenbaar geregistreerd. De regiogemeenten willen alle instellingen erop attent maken dat de registratie van huiselijk geweld als vaste categorie bij hun geautomatiseerde systeem bij de beschrijving van de problematiek moet zijn opgenomen. Alle organisaties kunnen dan per jaar op een herkenbare wijze aangeven hoeveel cliënten te maken hebben gehad met huiselijk geweld als slachtoffer, pleger of getuige.

Zo ontstaat een beter zicht op het succes van de aanpak 'meer interventies gericht op huiselijk geweld'.

De regiogemeenten willen hun instellingen voor zorg- en welzijn vragen om hun registratie op dit punt aan te passen. Eind 2009 willen de regiogemeenten een beter zicht hebben op omvang en interventies bij alle partners.

5.2.3. Stimulering melding en gegevensuitwisseling

Het beroepsgeheim en de privacy van cliënten vormen vaak een legitimatie om huiselijk geweld niet aan te pakken, terwijl huiselijk geweld juist in het verborgene plaatsvindt. Huiselijk geweld moet vaker en eerder worden opgemerkt en vaker gemeld. De regiogemeenten willen onnodige terughoudendheid bij professionals tegengaan, zodat gegevens uitgewisseld kunnen worden, indien dat nodig is. De regiogemeenten vinden ook dat professionals huiselijk geweld vaker moeten melden bij de politie. De regiogemeenten stimuleren de maatschappelijke discussie en dialoog met professionals waaronder leerkrachten, huisartsen en andere hulpverleners en stimuleren het gebruik van de landelijke meldcode huiselijk geweld. Deze meldcode schrijft voor hoe professionals moeten handelen als zij vermoeden dat ergens huiselijk geweld plaatsvindt. Het is de bedoeling dat de informatie van de verschillende beroepskrachten samenkomt, zodat instanties weten wat er speelt en er niet langs elkaar heen wordt gewerkt. Dat verkleint het risico dat het misgaat bij de aanpak van incidenten rondom huiselijk geweld, waardoor huiselijk geweld weer achter de voordeur verdwijnt.

5.3. Zorg

5.3.1. Systeemaanpak in de sluitende keten

De systeembenadering is eerder in deze notitie diverse malen aan de orde geweest. Bij huiselijk geweld lijken interventies vanuit deze benadering de meeste kans te hebben. Deze aanpak is nog volop in ontwikkeling in onze regio.

1- De regiogemeenten willen bij de samenwerkingspartners die met volwassenen gezinsleden met kinderen werken meer aandacht vragen voor de systeemgerichte aanpak zodat alle betrokkenen

-plegers, slachtoffers en eventueel aanwezigen kinderen- een passend aanbod kunnen krijgen; Daarbij is een integrale aanpak onontbeerlijk. Dit vereist een goede procesregie op cliëntniveau door casemanagement, maar stelt ook eisen aan

samenwerkingsstructuren. Gezien het uitgangspunt dat de belangen van kinderen voorop staan neemt in deze gevallen de jeugdhulpverlening het voortouw. Conform het beleid van het nieuwe ministerie voor Jeugd en Gezin, willen ook de

regiogemeenten dat er voor één gezin of casus één integraal plan komt. De aanpak van Multiproblem Gezinnen (MPG) is in ontwikkeling. Als er sprake is van huiselijk geweld komt het vaak voor dat er meer aan de hand is in een gezin. Indien er sprake

is van een complexe gezinsproblematiek waarbij ook sprake is van huiselijk geweld, is het 'belang van kinderen' leidend. In dit geval komt het signaal over huiselijk geweld zo snel mogelijk bij een stedelijk team terecht waarin zowel het Bureau jeugdzorg als de Jeugdgezondheidszorg en de SMD deelnemen. Bij het op te stellen plan voor het gezin wordt het Advies en Steunpunt

Huiselijk Geweld (en de overige daarbij aangesloten partijen) direct betrokken. Voor gezinnen met complexe problematiek wordt momenteel in de gehele stadsregio Amsterdam een eenduidige aanpak ontwikkeld. De gemeenten in Zaanstreek-Waterland

zullen deze eenduidige werkwijze in de eerste helft van 2008 accepteren en voor eind 2008 implementeren.

2- Daarnaast willen de regiogemeenten plegerhulpverlening verbeteren vanuit de systeembenadering. Deze systeembenadering werkt optimaal als er voldoende hulpcapaciteit is bij de samenwerkingspartners.

3- De regiogemeenten vinden het belangrijk dat de jeugdzorginstellingen Spirit en BJZAA voldoende rekening houden met de capaciteitsbehoeften voor de regio Zaanstreek Waterland en dat er voldoende capaciteit gereserveerd wordt voor de Zaanstreek Waterland als het gaat om intensief ambulante hulp, crisisopvang en spoedhulp. De bestuurlijke overleggen met deze instellingen

in de stadsregio Amsterdam kunnen wellicht een instrument zijn om dit te bevorderen en bewaken.

5.3.2. Residentiële opvang en geïntegreerde ambulante hulpverlening

Hulp en opvang moeten beschikbaar zijn voor diegene die dat nodig heeft. Hierin maken wij de regiogemeenten onderscheid tussen de residentiële opvang en ambulante hulpverlening.

Ten eerste worden de residentiële opvangvoorzieningen toegelicht:

1. Handhaven van het huidige opvangniveau: voor vrouwen en hun kinderen die voor langere tijd opvang nodig hebben, blijven de regiogemeenten een gedifferentieerde begeleiding aanbieden. In Zaanstreek Waterland gaat het dan om de nu beschikbare

15 cliëntsystemen (waarvan 10 intensieve begeleiding, 4 begeleid wonen en 1 crisisbed). Door de juiste mate en soort van begeleiding in te zetten, wordt geprobeerd de verblijfsduur bij deze systemen te begrenzen en te koppelen aan de aard van de

begeleiding, om zo maximaal mogelijk gebruik te maken van de beschikbare capaciteit in de regio Zaanstreek Waterland. De gemiddelde verblijfsduur met uitzondering van het crisisbed is maximaal 6- 8 maanden. Het crisisbed in Amsterdam is als een

time out voorziening beschikbaar voor 7 dagen x 24 uur. De bezettingsgraad bij deze voorzieningen blijft minimaal 85 % voor intensieve begeleiding en 95 % voor begeleid wonen voor de komende jaren.

2. Uitbreiding van opvangplaatsen: Zaanstad breidt de opvangplaatsen uit voor slachtoffers van huiselijk geweld uit de regio volgens de gemaakte GSB-afspraken met het rijk. Het crisisbed in Amsterdam zoals net is genoemd viel onder deze GSB

afspraken. Daarnaast wordt een 16de crisisopvangplaats gerealiseerd in het kader van het initiatief van de Blijfgroep voor het nieuw op te zetten 'Oranje Huis' in Alkmaar. Rekening houdend met de veiligheid van het slachtoffer willen de gemeenten in

Zaanstreek Waterland dat overwogen wordt of het slachtoffer terug kan naar de regio. Vanwege veiligheidsmaatregelen is het soms noodzakelijk om het slachtoffer op te vangen buiten de eigen regio.

Naast de Vrouwenopvang (Blijfgroep) biedt ook het Algemeen Opvangcentrum Purmerend (AOP) opvang na huiselijk geweld. Bij het AOP worden, naast vrouwelijke slachtoffers en eventueel hun kinderen, ook mannelijke slachtoffers en plegers van huiselijk geweld opgevangen. De gemiddelde wachttijd van een opvangplek is 1,5 maand.

3. De regiogemeenten willen de komende jaren "veilige opvanghuizen" creëren voor (jonge) mannen en vrouwen die het meeste gevaar lopen, zoals de slachtoffers van eergereleerd geweld. De VNG en de landelijke federatie van

vrouwenopvanginstellingen de Federatieopvang ontwikkelen samen een landelijk plan over het ontwikkelen van deze veilige opvanghuizen. De regiogemeenten willen zich aansluiten bij deze ontwikkelingen. Via jaarlijkse prestatieafspraken met de

Blijfgroep willen de regiogemeenten deze toegankelijk maken voor slachtoffers uit deze groepen.

Ten tweede wordt de ambulante hulp nader toegelicht:

1. Vergroten van de capaciteit bij ambulante hulpverlening. De regiogemeenten willen in de komende jaren de capaciteit van ambulante hulpverlening vergroten. Via de ambulante hulpverlening willen de gemeenten in Zaanstreek Waterland investeren

aan de voorkant van de problemen. Dit ook met het oog op het tijdelijk huisverbod en op het systeemgericht werken. Dat betekent de versterking van de kwaliteit en kwantiteit van de ambulante crisisopvang én de versterking van het ambulante aanbod, inclusief het aanbod voor de plegers. Hiermee beogen de regiogemeenten:

- mensen die te maken hebben met huiselijk geweld in een zo vroeg mogelijk stadium te bereiken;
- een bij de persoon en de situatie passend aanbod te realiseren: soms betekent dit dat iemand met hulp/begeleiding terug gaat naar huis (bijvoorbeeld als ook de plegger in begeleiding kan/wil, of na vertrek van de partner als iemand besluit de eigen woning op te eisen), er wordt dan aansluiting gezocht bij hulp in iemands directe leefomgeving of elders (in het eigen sociale netwerk). Vanuit haar reguliere aanbod zorgt de SMD voor ambulante hulpverlening aan slachtoffers en echtparen. Ook bij Dijk en Duin en de Blijfgroep wordt ambulante hulp aangeboden.

2. Het bieden van de ambulante voorziening inclusief het AWARE-systeem (Abused Women's Active Response Emergency) om mishandelde vrouwen (en eventueel kinderen) die worden lastiggevallen door een (ex)partner, sneller en beter te kunnen bijstaan door de Politie. Het AWARE alarmeringsysteem biedt de mogelijkheid om slachtoffers in eigen huis te laten wonen, met een vorm van beveiliging terwijl zij ambulante hulp hebben. In 2008 wordt in Zaanstreek Waterland kleinschalig geëxperimenteerd met een mobiel AWARE systeem zodat slachtoffers ook buiten het eigen huis zich veilig kunnen voelen. Ook wordt aanbevolen een kleinschalige pilot uit te voeren over de uitwerking van AWARE bij situaties van eergeerelateerd geweld. De komende jaren blijft het aantal AWARE aansluitingen minimaal op het huidige niveau van 10 aansluitingen. De capaciteit van de ambulante hulpverlening bij de SMD voor slachtoffers en plegers wordt uitgebreid vanuit de systeemgerichte benadering. Afhankelijk van de stijging van het aantal hulpvragen per jaar wordt bezien of een verdere uitbreiding nodig zou zijn via bijstelling van het beleidsprogramma.

5.3.3. Tijdelijk huisverbod

De regiogemeenten beschikken naar verwachting in 2008 over een bij de wet 'Tijdelijk Huisverbod' verankerde maatregel om vroeg ingrijpen mogelijk te maken door de politie en de hulpverlening. Voor de effectieve uitvoering van deze maatregel is een aantal voorwaarden nodig:

- de politie moet de situatie goed kunnen schatten; risicotaxatie
- de eerste 10 dagen van het tijdelijk huisverbod moeten optimaal benut worden om hulp op gang te laten brengen: crisisinterventieteams
- indien nodig moet opvang aangeboden worden voor (potentiële) plegers voor het bieden van hulp en houden van toezicht

In 2008 wordt een plan van aanpak ontwikkeld om de regiogemeenten gereed te maken voor de uitvoering vanuit de integrale benadering van de hulpverlening en de veiligheidsketen. Hierbij wordt het voor gemeenten beschikbaar te komen uitvoeringsadvies van de VNG betrokken.

In 2009 willen de regiogemeenten starten met de uitvoering van het tijdelijk huisverbod. Over het al dan niet delegeren van taken van de burgemeesters aan de hulpofficier van justitie volgt nog een nadere uitwerking met voorstellen, die in de regio bediscussieerd zullen worden.

Voorgesteld wordt om de volgende uitgangspunten te hanteren:

- De uitvoering van deze maatregel wordt aanbevolen in de hele regio Zaanstreek-Waterland in verband met de rechtsgelijkheid onder de gemeenten.
- Bij de uitvoering wordt een groeimodel gehanteerd.
- De werking van de wet tijdelijk huisverbod wordt van rijkswege twee jaar na inwerkingtreding van deze wet geëvalueerd. Het is raadzaam de gemeentelijke uitvoering te laten aansluiten bij deze evaluatie. De uitkomsten van die evaluatie zullen worden benut bij de uitvoering.

5.3.4. Specifieke groepen en vormen van huiselijk geweld

Kinderen

Om kindermishandeling in de regio krachtiger aan te pakken wordt vanuit de beleidsterreinen jeugdgezondheidsbeleid en huiselijk geweld een separaat voorstel ontwikkeld voor de periode 2008 -2010 dat regionale uitvoering geeft aan het landelijke Actieplan Aanpak Kindermishandeling (zie ook in de bijlage de landelijke ontwikkelingen). Hierbij heeft Zaanstad onlangs een nieuwe rol gekregen als centrum gemeente voor de regio Zaanstreek Waterland. Dit voorstel heeft een separaat voorbereiding- en besluitvormingstraject.

Ouderen

- 1- De gemeenten in Zaanstreek Waterland willen de signaleringsvaardigheden van professionals en publiek vergroten en meer partijen betrekken bij de aanpak van ouderenmishandeling (zie ook bij het programmaonderdeel preventie).
- 2- Organisaties zoals Thuiszorg, SMD, Dijk en Duin, huisartsen, verpleeg- en verzorgingshuizen worden gestimuleerd gericht te registreren op oudermishandeling en de omvang van de hen geconstateerde incidenten overzichtelijk te maken in hun jaarverslagen.
- 3- Vanuit het Steunpunt mantelzorg wordt reeds gewerkt aan een protocol waarbij huisartsen, zorgaanbieders en beroepskrachten de overbelasting sneller kunnen signaleren en diensten kunnen worden uitgebreid. Dit heeft een preventieve werking bij het ontstaan van huiselijk geweld, veroorzaakt door ontspoorde zorg en overbelasting van de mantelzorger.

Mensen uit etnische groepen

De regiogemeenten willen preventief inzetten op voorlichting.

In 2008 en 2009 wordt het Voorlichtingsproject 'Huiselijk geweld in allochtone kring' voortgezet in Zaanstad. Voor 2009 of 2010 wordt bekeken of de regiogemeenten aanvullend beleid kunnen ontwikkelen om bij inburgeringstrajecten ruimte te maken voor voorlichting over huiselijk geweld vanuit dit project. Overige preventieactiviteiten worden vanuit het programma onderdeel 'preventie' ontwikkeld om ook in Purmerend activiteiten te kunnen uitvoeren.

Mensen met laag inkomen

Interventies richten zich met name op de preventieactiviteiten.

Mensen met een laag inkomen krijgen prioriteit bij deelname aan preventie activiteiten. De regiogemeenten willen bij consulenten schuldhulpverlening en reïntegratie van de Sociale Diensten de (h)erkenning van huiselijk geweld bij hun klanten vergroten door korte cursussen ten behoeve van vroegsignalering en melding.

Eergerelateerd geweld

- 1- Opvang voor slachtoffers van eergerelateerd geweld: de gemeenten in Zaanstreek Waterland willen de opvang toegankelijk maken voor de slachtoffers (vrouwen, mannen en jongeren) en zo veel mogelijk situaties van eergerelateerde geweld voorkomen (zie ook in het programma onderdeel opvang voor slachtoffers)
- 2- Adequate signaleringsstructuur en aanpak; eergerelateerd geweld moet op tijd worden herkend en worden onderscheiden van andere vormen van geweld. Hiertoe willen de regiogemeenten een expertiseteam vormen met de Politie, Vrouwenopvang (Blijfgroep) en andere hulpverleners. De elders ontwikkelde methodieken die in Zaanstreek Waterland toepasbaar kunnen zijn, worden benut. De regiogemeenten willen bezien of het AWARE-mobiel alarmeringssysteem bruikbaar is voor casussen van eergerelateerd geweld (zie ook bij het programmaonderdeel zorg).
- 3- Via voorlichting met name bij scholen van het voortgezet onderwijs willen de regiogemeenten erkenning en weerbaarheid van dit geweld vergroten bij jonge generaties. Onlangs heeft de provincie Noord-Holland een motie aangenomen om eergerelateerd geweld steviger aan te pakken en hiervoor financieel ruimte vrijgemaakt. Indien mogelijk sluiten de regiogemeenten zich bij deze ontwikkeling aan. Ook organisaties van etnische groepen worden gestimuleerd om deel te nemen aan het landelijke preventie/voorlichtingsprogramma dat door het ministerie van VROM wordt gefinancierd. De regiogemeenten hebben hierin een initiërende rol.
- 4- In samenwerking met de Politie, de Blijfgroep en de relevante hulpverlenende organisaties willen de regiogemeenten een bestandsanalyse maken om te kunnen komen tot een inschatting van de omvang van deze problematiek in onze regio. De regiogemeenten willen organisaties van etnische groepen stimuleren deel te nemen aan het landelijk programma over eergerelateerd geweld dat door VROM wordt gefinancierd. De regiogemeenten sluiten aan bij de interventies die via de Provincie Noord Holland worden gepleegd.

6. Resultaten

De aanpak van huiselijk geweld in Zaanstreek Waterland bestaat uit drie elementen: preventie, signaleren en melden en zorg. Huiselijk geweld vaker signaleren is het begin van de aanpak. Met de voorgestelde maatregelen wordt een toename van het aantal meldingen verwacht tot het jaar 2011.

Er wordt naar de volgende resultaten gestreefd:

- het aantal meldingen in 2011 is zichtbaar toegenomen ten opzichte van 2007 (meting via de Politiecijfers)
- in 2011 is het aantal keer dat het ASHG wordt ingeschakeld toegenomen ten opzichte van 2007 (meting via de cijfers van het ASHG).

De toepassing van systeemgericht werken bij de aanpak huiselijk geweld is in ontwikkeling en nieuw. Monitoring en bijstelling van zorgtrajecten (inclusief die aan plegers) is nodig om effectiviteit van de hulpverlening zo groot mogelijk te maken.

7. Financieel kader

De totale programmakosten tussen 2008 en 2011 zijn € 4.501.942. Voor de uitvoering van het beleidsprogramma is er een reeds bestaande dekking van € 3.358.992, ten behoeve van:

Project	Bedrag	Dekking uit budget
Vrouwenopvang/ambulante hulp	2.158.000	Brede Doel Uitkering (BDU)
ASHG	340.000	BDU
ASHG PR- Campagne	10.000	BDU
Bijdrage gemeenten regio ZW ASHG	147.604	GGD begroting
Voorlichting doelgroepen	100.000	BDU
Coördinatie ASHG (8 uur) en coördinatie huiselijk geweld	503.388	GGD begroting
Project huiselijk geweld in allochtone kring	100.000	BDU
Totale projecten	3.358.992	

Er rest een bedrag van € 1.142.950 waarvoor een dekking moet worden gezocht. Die dekking is deels te vinden in de extra middelen vanuit VWS in het kader van "Beschermd en weerbaar, intensivering van de opvang en hulp bij geweld in afhankelijkheidsrelaties" (kamerstuk, 10 december 2007).

Hieronder de berekening van deze extra middelen gebaseerd op de landelijke verdeelsleutel vrouwenopvang:

ASHG, met name voor hulp en preventie	490.000
Tijdelijk huisverbod, met name crisisinterventie en daderopvang	336.000
Hulpverlening bij tijdelijk huisverbod	145.600
Totaal extra middelen vanuit VWS 2008-2011	971.600

Ten opzichte van het gewenste budget van € 4.501.942 resteert dan nog een tekort van € 171.350.

Aannames financieel kader:

- 1) De brede doeluitkering loopt ten einde per 31-12-2009. In dit beleidsprogramma wordt er vanuit gegaan dat deze regeling op een dusdanige manier wordt voortgezet, dat in 2010-2011 dezelfde financiële middelen beschikbaar zijn voor de aanpak huiselijk geweld als in de periode 2008-2009.
- 2) Op basis van het stuk van het Ministerie van VWS genaamd 'Beschermd en weerbaar, intensivering van de opvang en hulp bij geweld in afhankelijke relaties' wordt een bedrag van € 971.600 toegevoegd aan het financiële kader. Dit is een prognose; definitieve berichtgeving vanuit het Ministerie van VWS moet worden afgewacht.

Zodra over de beiden punten duidelijkheid bestaat, worden de consequenties voor het beleidsprogramma bezien. Zonodig vindt nadere besluitvorming plaats.

Voor het vast te stellen beleidsprogramma zijn er twee opties:

- a. een minimale variant, waarbij de bestaande taken met de bestaande middelen worden voortgezet en alleen nieuwe beleidsmaatregelen worden uitgevoerd voor zover daar extra middelen van het rijk voor beschikbaar komen. Dit betekent dat nauwelijks wordt ingezet op de preventie, omdat het rijk daar geen middelen beschikbaar stelt;
- b. een variant waarin sterker wordt ingezet op preventie, waarbij van de regiogemeenten een bescheiden financiële bijdrage wordt gevraagd om een aantal nieuwe beleidsmaatregelen uit te voeren die erop gericht zijn dat huiselijk geweld zoveel mogelijk wordt voorkomen.

In het hoofdstuk 9 is het verschil tussen beide varianten grijs gearceerd. Het advies van de samenstellers van deze notitie is om te kiezen voor variant b. Hierbij wordt er voorgesteld om het bedrag van € 171.350 op grond van de gemeenschappelijke regeling en op basis van het percentage inwonersaantallen als volgt te verdelen onder de regiogemeenten:

Gemeenten in ZW	Inwonersaantal	% inwoners in de regio	Gevraagde bijdrage € 171.350 voor de jaren 2009-2011	Per jaar betekent de gevraagde bijdrage in €
Zaanstad	141.285	44,9	76.936	25.645

Purmerend	77.934	24,7	42.323	14.108
Edam-Volendam	28.497	9	15.422	5.140
Zeevang	6.325	2	3.427	1.142
Wormerland	15.867	5	8.568	2.856
Oostzaan	9.243	2,9	4.969	1.656
Beemster	8.486	2,7	4.626	1.542
Landsmeer	10.271	3,3	5.655	1.885
Waterland	17.166	5,5	9.424	3.141
Totaal	315.074	100	171.350	57.117(afgerond)

Mocht voor variant a worden gekozen dan moet het grootste deel van de grijs gearceerde beleidsacties, met name rond preventie, worden geschrapt, tot een bedrag van € 171.350.

8. Monitoring, bijstelling en evaluatie van beleid

Het effect van het beleid wordt jaarlijks gemonitord door middel van de jaarcijfers van de Politie en het ASHG. Deze cijfers worden aangevuld met jaarcijfers vanaf het jaar 2009 die uit de overige hulpverlenende organisaties beschikbaar zullen komen. De omvang van het huiselijk geweld is in 2005 via de gezondheidsmonitor van de GGD Zaanstreek Waterland gemeten. In de komende gezondheidsmonitor in 2009-2010 wordt deze meting herhaald.

De regiogemeenten worden jaarlijks geïnformeerd over de voortgang van de in deze notitie opgenomen beleidsmaatregelen. Het beleid wordt op basis hiervan bijgesteld en aangevuld. In 2012 wordt een eindverslag gemaakt over de beleidsacties van deze notitie.

9. Overzicht van alle acties vanuit het beleidsprogramma, kosten, tijdpad en partners

Preventie				
Doel	Resultaat/prestatie	Kosten	Tijdpad	Uitvoering- en samenwerkingspartners
Versterken van de algemene preventie	Inventariserend onderzoek is verricht naar witte vlekken in het aanbod. De hiaten in het aanbod zijn helder in kaart gebracht.	€ 3.375	2009	GGD
	Regionaal communicatieplan is ontwikkeld.	€ 23.375	2009	GGD i.s.m. ASHG, Netwerk HGZW
	Minstens 2 keer heeft een publiekscampagne plaatsgevonden.		en 2010	ASHG
	Professionals en signaleerders herkennen signalen van huiselijk geweld, waarna zij de cliënt verwijzen voor hulp / ondersteuning. Actuele sociale kaart huiselijk geweld is ontwikkeld en bekend bij professionals en signaleerders	€ 14.500	2009 t/m 2011	ASHG
	Burgers zijn bewust gemaakt van huiselijk geweld. Bewustwording is zichtbaar toegenomen (meting via evaluatie PR-campagnes)	€ 3.375	2009 en 2011	Gemeenten, Coördinator HG, ASHG, Netwerk HGZW
Versterken vroeg signalering	Trainingen vroegsignalering voor professionals in de eerstelijnszorg en publieke balies van openbare diensten zijn gegeven.	€ 29.200	2009 t/m 2011	ASHG i.s.m. alle partners
Versterken van weerbaarheid	Leun- en steungroepbijeenkomsten en lotgenotencontacten zijn georganiseerd.	€ 35.200	2009 t/m 2011	GGD i.s.m. Netwerk HGZW
	Drempel signaleren door kinderen en jongeren is verlaagd. Programma over relatie- en seksuele vorming voor jongeren is uitgebouwd. Het programma is uitgevoerd in nauwe samenwerking met de uitrol RAAK via voorlichting/training bij ROC/VO scholen.	€ 29.200	2009 t/m 2011	GGD, BJZ, scholen, Provincie NH
Signaleren en melden (* bij ASHG deels zorg en hulpverlening)				
ASHG	Voortzetten ASHG tussen 2008 en 2011 op het huidige niveau <ul style="list-style-type: none"> - Externe coördinatie ASHG: 8 uur per week, Coördinatie dagelijkse werkzaamheden door ervaren hulpverleners: 8 uur per week - Hulpverlening ASHG: consultants 16 uur per week - Hulpverlening aan incidenten gemeld door de Politie: 8 uur per week - Hulpverlening via spreekuur aan incidenten uit etnische groepen 5 uur per week - Casemanagement 4 uur per week - Hulpverlening incidenten na openingstijden (op declaratiebasis) 	€ 680.404	2008 t m 2011	GGD, Blijfgroep, SMD

	Investeren op duurzaamheid van ASHG. Rolversterking en spilfunctieontwikkeling. Uitbreiding capaciteit bij ASHG voor coördinatie, bereikbaarheid, crisisinterventie en hulpverlening. ASHG behoort tot structurele voorzieningen. Bij alle partners is de nieuwe rol ASHG herkenbaar.		€ 490.000	2009 t m 2011	GGD, Blijfgroep, SMD
Registratie huiselijk geweld	Naast ASHG en de Politie registreren hulpverlenende instellingen huiselijk geweldincidenten gericht in hun systeem. Meer zicht op de omvang en aard van huiselijk geweld en interventies.		€ 31.250	2009 t m 2011	alle partners
Stimulering melding	Maatschappelijke discussie en dialoog over signalering gevoerd en draagvlak gecreëerd voor de invoering landelijke code huiselijk geweld. Conferentie over signalering voor de eerstelijnsgezondheidszorg hulpverleners heeft plaatsgevonden. Landelijke meldcode in uitvoering.		€ 9.000	2009	gemeenten i.s.m. het Netwerk HGZW en beroepsorganisaties uit 1e lijnsgezondheidszorg
Zorg					
Systeemaanpak in de sluitende keten	Alle partners houden meer rekening in hun werk met het systeem op cliëntniveau	Gerichte procesregie op systeemaanpak is uitgevoerd	€ -	2009	Gemeenten, te financieren vanuit Jeugdgezondheidszorg en Openbare geestelijke gezondheidszorg
		Overlegstructuren van huiselijk geweld waarbij jeugdzorg en gezondheidszorg betrokken zijn, zijn aan elkaar geschoven voor een effectieve uitvoering. Gemeenten sturen dit proces.	€ -	2009	GGD en BJZ, Voor Purmerend zouden hier ook andere uitvoerders bij betrokken kunnen worden.
		De aanpak plegerhulpverlening is verbeterd vanuit de systeembenadering. Ambulante hulpverleningscapaciteit voor en aanbod aan plegers is gecreëerd.	€ -	2009 t m 2011	Dijk en Duin, Blijfgroep, dekking via AWBZ
		Bij de verdeling van de hulpcapaciteit (intensief ambulante hulp, crisisopvang en spoedhulp) wordt voldoende rekening gehouden met de behoeften van Zaanstreek Waterland door BJZAA, Spirit Realisatie via bestuurlijke bewaking in stadsregio-overleggen van de jeugdzorg	€ -	2009 t m 2011	Gemeentebestuur, BJZ, Spirit
Opvang van slachtoffers	Residentiële opvang is uitgebreid met 1 plaats bij vrouwenopvang; Realisatie via het project Oranjehuis van VO in Alkmaar, een herkenbaar opvanghuis. Kosten zijn nog niet bekend, dekking uit extra rijksmiddelen, dan wel via verschuiving binnen de BDU-middelen.		PM	2009	Blijfgroep
	Huidige capaciteit voor slachtoffers bij vrouwenopvang is op peil gehouden; 10 systemen voor intensieve begeleiding, 4 systemen voor begeleid wonen, 1 crisisbed in Amsterdam voor slachtoffers uit ZW		€ 2.158.000	2008 t m 2011	Blijfgroep

	Toegang tot veilige opvanghuizen van mannelijke en jongere slachtoffers van eergegrelateerd geweld uit de regio ZW is gerealiseerd; Realisatie via jaarlijkse prestatieafspraken met de Blijfgroep	€ -	2009 t m 2011	Gemeente Zaanstad. Blijfgroep
	Capaciteit van de ambulante hulpverlening bij de SMD voor slachtoffers en plegers vanuit systeembenadering is uitgebreid.	€ 80.000	2008 t m 2011	SMD
Tijdelijk huisverbod	Implementatie is gestart in 2009, prognose opgelegde huisverboden: totaal 48 in 3 jaar -Implementatieplan is ontwikkeld -Politie gebruikt het risicotaxatie-instrument optimaal; -Crisisinterventie teams zijn gevormd -Uitvoering van de taken en bevoegdheden van burgemeesters is optimaal geregeld -Samenwerkingsconvenant is gesloten met alle partners ter implementatie -Crisis- en daderopvang en hulpverlening is geregeld -De omvang en aard van de exacte doelgroep is bepaald	€ 480.000	2009 t/m 2011	Gemeenten i.s.m. Politie en hulpverleningsketen

Specifieke groepen en vormen van huiselijk geweld

Kinderen				
Regionale aanpak van kindermishandeling	Ontwikkelen en uitvoeren van een regionaal aanpak kindermishandeling in het kader van het landelijk plan 'Kinderen Veilig Thuis, een lokale uitrol van de RAAK'. Hiervoor wordt een separaat voorstel gemaakt vanuit het jeugdgezondheidsbeleid.	€ -	2008 t/m 2010	Gemeenten, jeugdzorginstellingen en de hulpverleningsketen
Ouderen				
Vergroten signalering vaardigheden	Eerstelijns hulpverleners aan ouderen signaleren vaker en ervaren minder drempels bij het signaleren. Extra aandacht voor ouderen- mishandeling via preventieactiviteiten (uitwerking via programmaonderdeel preventie).	€ -	2009 t/m 2011	Thuiszorg, verzorging- en verpleeghuizen, huisartsen e.d.

Stimuleren gerichte registratie ouderen-mishandeling	Organisaties zoals Thuiszorg, verpleeg- en verzorgingshuizen die actief zijn in ouderenhulpverlening registreren ouderenmishandeling en maken geconstateerde incidenten overzichtelijk in hen jaarverslagen -Ouderenmishandeling is zichtbaarder gemaakt en zicht op omvang en de aard van de problematiek in Zaanstreek Waterland vergroot - Jaarverslagen organisaties voor ouderenhulp- en dienstverlening geven dit zicht weer		2009 t/m 2011	
Verminderen van het risico op het ontstaan van ouderen-verwaarlozing c.q. mishandeling door ontspoorde zorg	-Uitbreiding van diensten van het Steunpunt mantelzorg -Bevorderen van signalering van overbelasting van mantelzorgers via het protocol door huisartsen, zorgaanbieders en beroepskrachten (realisatie vanuit het mantelzorgbeleid)	€ -	2008 t/m 2011	Steunpunt Mantelzorg
Mensen uit etnische groepen				
Bespreekbaar maken, voorlichten, ondersteunen	- Voorlichting, training, steungroepen vanuit het project 'Huiselijk geweld in allochtone kring' zijn gerealiseerd en de projectresultaten zijn ingebed bij de algemene aanpak - Voorlichtingen zijn mogelijk gemaakt bij inburgeringstrajecten. Activiteiten zijn uitgevoerd. Inbedding en samenwerking vanuit meerdere organisaties is gerealiseerd.	€ 100.000	2008 t/m 2009	Stichting Welsaen i.s.m. het Netwerk HGZW
Mensen met laag inkomen				
Stimuleren deelname aan preventie activiteiten	Aan mensen met laag inkomen wordt prioriteit gegeven bij deelname aan preventie activiteiten zoals trainingen, voorlichtingen e.d. (uitwerking via programmaonderdeel preventie). Aandeel mensen met laag inkomen is zichtbaar toegenomen op preventieactiviteiten. Uitvoerende organisaties maken het aantal deelnemers uit deze groep inzichtelijk in hun verslagen.	€ -	2009 t/m 2011	partners bij uitvoering preventieactiviteiten
Bevorderen van vroeg signalering en melding	Consulenten schuldhulpverlening en reïntegratie bij de Sociale Diensten in de regio herkennen signalen en melden het eerder (uitwerking via programmaonderdeel preventie). Voorlichting/trainingen gegeven aan consulenten schuldhulpverlening over vroegsignalering.	€ 16.600	2009 t/m 2011	Gemeentelijke Sociale Diensten en het Netwerk HGZW
Eergerelateerd geweld				
Opvang van slachtoffers	(zie in het programma onderdeel opvang voor slachtoffers)			Blijfgroep

Adequate signaleringsstructuur en de uitvoering van de aanpak	-Expertiseteams vanuit de partners zijn gevormd.	€ 4.875	2009	Politie, Blijfgroep, SMD, Welsaen
	- Pilot over de mogelijke toepassing van AWARE-mobiel alarmeringssysteem bij casussen van eergeerelateerd geweld is uitgevoerd.			Politie, Blijfgroep, SMD, Welsaen, Provincie NH
Vergroten van weerbaarheid, bewustwording van jongeren	Voorlichtingen/trainingen in ROC en VO scholen zijn gegeven	€ -	2009 t/m 2011	Provincie NH, gemeenten, scholen, GGD *Hiervoor wordt een separate subsidie aangevraagd bij de Provincie NH.
Stimuleren deelname aan het landelijke preventie programma door allochtone vrijwilligersorganisaties	Allochtone vrijwilligersorganisaties worden gestimuleerd tot deelname. Organisaties met relatief grote achterban nemen deel aan dit programma en voeren activiteiten uit ter vergroting weerbaarheid tegen eergeerelateerd geweld. Indien nodig lobbywerk door de gemeente Zaanstad bij het ministerie van VROM	€ -	2008 t/m 2011	Gemeente Zaanstad, vrijwilligersorganisaties van allochtonen, VROM
Zicht krijgen op de omvang	Bestandsanalyse is uitgevoerd van cliënten bij organisaties om te komen tot een reële inschatting van de omvang van de problematiek in de regio	€ 3.000	2009	Politie, Blijfgroep, SMD, Welsaen, Buitenlands Vrouwenoverleg(BVO), Provincie NH
Beleidsontwikkeling praktische begeleiding naar zelfstandige woning en inkomen	Onderzoek naar de behoefte aan en mogelijkheden voor slachtoffers een snellere doorstroming naar zelfstandige woning te bieden met praktische begeleiding, zonder dat zij eerst naar de opvang hoeven. (Realisatie vanuit de reguliere beleids capaciteit)	€ -	2009	Gemeente Zaanstad, beleidsafdelingen huiselijk geweld en huisvesting
Uitvoeringsregie en samenwerking				
Coördinatie huiselijk geweld (exclusief coördinatie ASHG)	Stuurgroep, platform van uitwisseling en werkgroepen van het Netwerk HGZW functioneren goed. Samenwerking van partners is effectief, samenwerkingsafspraken zijn helder en goed met elkaar afgestemd.	€ 310.588	2008 t/m 2011	GGD
TOTALE KOSTEN BELEIDSPROGRAMMA		€ 4.501.942 + p.m.	2008 t/m 2011	

De kosten van het beleidsprogramma zijn deels bestaande kosten, maar deels intensivering. In het hoofdstuk 7 over het financiële kader is de dekking van de kosten van de intensivering opgenomen.

De nieuwe beleidsmaatregelen zijn in dit overzicht grijs gearceerd aangegeven.

Bijlage 1 Landelijke Ontwikkelingen

1. Wet Tijdelijk Huisverbod

De wet Tijdelijk huisverbod is eind 2007 aangenomen door de Tweede Kamer, wordt momenteel behandeld in de Eerste Kamer. Naar verwachting treedt deze wet in 2008 in werking.

Het tijdelijk huisverbod zorgt voor een time-out waarin in crisissituaties binnen 10 dagen zeer snel hulpverlening voor alle betrokken partijen moet worden gestart. Deze wet maakt het mogelijk dat niet het slachtoffer en de kinderen het huis noodgedwongen uit gaan, juist de pleger wordt voor een bepaalde periode de toegang tot huis onttrokken.

Een huisverbod is:

- een last tot onmiddellijk verlaten van een bepaalde woning (en nabijheid van de woning als tuin, trappenhuis e.d.)
- een verbod tot het betreden van, zich op houden bij of aanwezig zijn in de woning
- een verbod om contact op te nemen met degenen die met de persoon tot wie de beschikking is gericht in de zelfde woning wonen of incidenteel verblijven.

De burgemeester kan een huisverbod opleggen aan een persoon indien uit de feiten of omstandigheden blijkt dat de aanwezigheid van een persoon in de woning ernstig en onmiddellijk gevaar oplevert voor de veiligheid van één of meerdere personen die met hem in de woning wonen of daarin anders dan incidenteel verblijven, of als er op grond van feiten een ernstig vermoeden van gevaar bestaat.

Het huisverbod beoogt de gezondheid en lichamelijke integriteit van de betrokkene te beschermen in crisissituaties waarin (nog) geen sprake is van strafbare feiten. Het huisverbod, opgelegd door de burgemeester, is een aanvulling op het strafrechtelijke traject. Het strafrecht wordt ingezet als er een strafbaar feit is gepleegd en heeft een repressief karakter. In een strafrechtelijk traject kan de pleger na enkele uren of dagen vrijkomen. Het kan wenselijk zijn dat de burgemeester dan ook een huisverbod oplegt.

Het huisverbod wordt opgelegd voor een periode van 10 dagen; dit kan tot 28 dagen worden verlengd. De periode van 10 dagen dient er toe om de veiligheid van personen te beschermen. Daarnaast geeft deze periode de hulpverlening tijd om contact te zoeken met het slachtoffer en de uithuisgeplaatste en te bekijken of hulpverlening het huiselijk geweld kan doen stoppen. Tevens biedt deze periode het slachtoffer tijd om eventuele andere stappen te zetten als straat- of contactverbod of echtscheiding.

Het huisverbod kan alleen worden opgelegd aan een meerderjarige persoon.

Een huisverbod kan in beginsel niet worden opgelegd indien kinderen alleen in de woning achterblijven. Als dit het geval is moet in het gezag worden voorzien. In een dergelijke situatie is een kindbeschermingsmaatregel eerder geschikt.

De burgemeester of politie kan met het oog van het opleggen van een huisverbod, wanneer er sprake is of ernstig vermoeden bestaat dat de aanwezigheid van een persoon gevaar oplevert, de woning binnen treden zonder toestemming van de bewoner.

De uithuisgeplaatste dient zelf een ander onderkomen te vinden, bijvoorbeeld bij vrienden of familie of bij de dak- en thuislozen opvang.

De uithuisgeplaatste geeft aan de burgemeester binnen 24 uur aan waar hij/zijn bereikbaar is.

Indien de uithuisgeplaatste dit wenst draagt de burgemeester zorg dat binnen 24 uur, nadat hij de wens te kennen heeft gegeven, wordt bijgestaan door een raadsman.

De uithuisgeplaatste kan bij de rechtbank beroep instellen tegen het huisverbod (op grond van de algemene wet bestuursrecht)

De burgemeester deelt de inhoud van het huisverbod mede aan de huisgenoten, de instantie voor advies en hulpverlening (ASHG); indien er (vermoeden van) kindermishandeling in het spel is, neemt de burgemeester ook contact op met Bureau Jeugdzorg/AM. Binnen de 10 dagen van het huisverbod dient de hulpverlening op gang te komen.

De beschikking waarbij het huisverbod is opgelegd, wordt 5 jaar bewaard ter gemeentesecretarie en vervolgens vernietigd. De gedurende deze termijn ontvangen stukken betreffende het huisverbod worden daarbij gevoegd. Op verwerking van de gegevens ter gemeentesecretaris is de Wet bescherming persoonsgegevens van toepassing, op grond waarvan de burgemeester de gegevens kan verstrekken aan de politie en instanties voor advies en hulpverlening.

De burgemeester kan het opleggen van een huisverbod en bijbehorende taken mandateren aan de hulpofficier van justitie.

Voor de uitvoering van politietaken in het kader van het huisverbod is een risicotaxatie-instrument ontwikkeld. Met het risicotaxatie-instrument wordt beoordeeld of de feiten en omstandigheden zodanig zijn dat een huisverbod moet worden opgelegd.

Voor de gemeenten wordt een gereedschapskist samengesteld voor de invoering van het huisverbod.

2. Landelijke meldcode huiselijk geweld

Op 20 december 2007 ging de Tweede Kamer akkoord met een landelijke meldcode huiselijk geweld. De code is een soort stappenplan waarin staat wat medewerkers in het onderwijs, de zorg en het welzijnswerk moeten doen als zij vermoeden dat ergens huiselijk geweld plaatsvindt. Alle informatie van de verschillende beroepskrachten moet samenkomen, zodat instanties weten wat er speelt en niet langs elkaar heen werken.

In Rotterdam werkt men al enkele jaren met een meldcode. De code biedt houvast voor iedereen die te maken kan krijgen met huiselijk geweld. Lichte vormen kunnen door een beroepskracht zelf worden afgehandeld, maar ernstige vormen moeten gemeld worden, bijvoorbeeld bij een Advies- en Steunpunt Huiselijk Geweld.

3. Beleid

- Vanuit de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) dienen de gemeenten een beleidsplan op te stellen, waarin ook aandacht wordt besteed aan huiselijk geweld.

- Anno 2007 is er een landelijk netwerk van 35 Advies en Steunpunten Huiselijk Geweld (ASHG). De rijksbijdrage voor ASHG's is per 2008 een structureel toegevoegd aan de Brede Doel Uitkering van het GSB bij het centrum gemeenten voor vrouwenopvang.

- Ontwikkelen van een casusoverleg huiselijk geweld en het initiëren van casemanagement huiselijk geweld, mede in het kader van de ontwikkeling van de wet Tijdelijk Huisverbod. De ASHG's kan een coördinerende rol spelen.

- Het beleid van het Openbaar Ministerie de Politietoekening wordt herzien om gerichtere maatregelen te nemen om recidive te voorkomen. Dit gebeurt in samenhang met de aanpak van veelplegers huiselijk geweld en recidivisten huiselijk geweld. In de eerste helft van 2008 moet dit gereed zijn. De aandachtspunten zijn: verbetering van registratie bij het frontoffice van de politie, aandacht voor recidivisten (1 op de 3 daders gaat opnieuw de fout in) en snelle systeemaanpak voor het hele gezin met bijzondere aandacht voor kinderen, verbeteren van aangiftebereidheid, snel in kaart brengen van riskante gewoonten zoals alcohol, drugs en wapengebruik en onderzoek naar effectiviteit van de ketenaanpak in het geheel.

4. Deskundigheidsbevordering

- Voor de politietoekening is een compleet opleidingsplan ontwikkeld. De scholing 'huisverbod' wordt hierin opgenomen.

- In het kader van de implementatie van de Wet Tijdelijk Huisverbod wordt voor ketenpartners in de hulpverlening een training aangeboden.

- Regelmatig aanbieden van publiekscampagnes met een doorlooptijd van 5 jaar en het in stand houden van de landelijke website www.huiselijkgeweld.nl.

5. Registratie en informatie-uitwisseling

- Verbeteren van de registratie van het openbaar ministerie.

- In de wijkscans van de politie dienen de adressen van huiselijk geweld zichtbaar gemaakt moeten worden.

- Doorontwikkeling van het elektronisch Informatieknooppunt Huiselijk Geweld (IHG) ten behoeve van informatie-uitwisseling en casemanagement. In 4 regio's wordt het IHG getest; afhankelijk van de evaluatie wordt het IHG landelijk ingevoerd. De verwachting is dat het IHG in 2008 beschikbaar komt voor alle regio's.

6. Privacy

- In 2007 is een modelconvenant gegevensuitwisseling aanpak huiselijk geweld, de brochure 'Horen, zien, zwijgplicht?' en de digitale wegwijzer huiselijk geweld en beroepsgeheim beschikbaar gekomen. Doel is te voorkomen dat beroepskrachten onnodig terughoudend zijn bij de uitwisseling van informatie. De digitale wegwijzer is beschikbaar via www.huiselijkgeweld.nl

7. Kindermishandeling

In juli 2007 is het Actieplan Aanpak Kindermishandeling aan de Tweede Kamer aangeboden. Het actieplan beschrijft 4 kerndoelen:

- voorkomen dat ouders hun kinderen (gaan) mishandelen
- signaleren van gevallen van kindermishandeling
- stoppen van mishandeling
- beperken van de schadelijke gevolgen van mishandeling

Het actieplan bouwt voort op de ervaringen van de aanpak RAAK (reflectie en actiegroep aanpak kindermishandeling). Deze aanpak is doeltreffend gebleken. Dit betekent de implementatie van RAAK. In 2011 moet de werkwijze RAAK landelijk dekkend worden toegepast. Dit betekent:

- Steun bij het opgroeien en opvoeden: aanbieden c.q. toename van opvoedingsvaardigheden en opvoedingsondersteuning vanuit de Centra Jeugd en gezin
- In 2008 publiekscampagne Kindermishandeling
- Signaleren verbeteren: verder implementeren van de meldcode kindermishandeling en de handreiking huiselijk geweld en beroepsgeheim en de digitale wegwijzer bij beroepskrachten, die werken met jeugd bekend maken
- Deskundigheidsbevordering in de hele keten en in beroepsopleidingen
- Samenwerking tussen instellingen voor jeugdzorg onderling en met de volwassenenzorg verbeteren (werk met elkaar in plaats van na elkaar)
- De AMK functie verbeteren
- Protocol NODO (Nader Onderzoek doodsoorzaken bij minderjarigen) ten behoeve van het omgaan van vermoede gevallen van niet-natuurlijk overlijden van minderjarigen implementeren. Deze procedure wordt in de Wet op de lijkbezorging verankerd.
- Aanstellen lokale coördinatoren, die zorg dragen voor een Raakstructuur en de implementatie Raak

Voor de periode 2008 -2010 is jaarlijks € 4,5 miljoen beschikbaar voor de invoering van Raak en de communicatie.

Voor 2008 is € 15,3 miljoen beschikbaar voor de groei van het aantal meldingen AMK.

- **Kindspoor**

In het verleden zijn de gevolgen voor kinderen van het getuige zijn van huiselijk geweld tussen ouders voor kinderen nog wel eens onderschat. Inmiddels is duidelijk dat het zeer traumatiserend is voor kinderen om getuige te zijn van geweld in de huiselijke kring. De veiligheid die zo belangrijk is voor een gezonde ontwikkeling van kinderen wordt bedreigd door het geweld.

Kindspoor is een werkwijze om in samenwerking met alle betrokken partners kinderen die getuige zijn van huiselijk geweld toe te leiden naar de hulpverlening. Het gaat daarbij ook om signalering en een geïntegreerde ketenaanpak.

In januari 2007 is de publicatie "Kinderen in de keten" verschenen. Deze publicatie biedt een handreiking om Kindspoor in de regio te implementeren. Over enige tijd zal het ministerie van justitie peilen of deze methode in de regio is ingevoerd. Als dit onvoldoende het geval is zal een implementatieplan worden opgesteld.

8. Eergerelateerd geweld

Vanuit het in 2006 opgezette interdepartementale programma Eergerelateerd geweld gaan de ministeries van Justitie, VWS en VROM samenwerken in de komende 5 jaar aan deze thema's;

- Maatschappelijke preventie: weerbaarheid in gemeenschappen vergroten en de (zelf)redzaamheid van potentiële slachtoffers vergroten door o.a. preventieprogramma's om geweld bespreekbaar te maken en over de gevolgen van geweld uit te voeren op lokaal niveau (scholen, bureau jeugdzorg, medische instellingen, organisaties van etnische minderheden)
- Bescherming: directe bescherming/opvang aan (mogelijke) slachtoffers. Bij politie en opvang aandacht voor eergerelateerd geweld onder andere door de ontwikkeling van een instrument voor risicoscreening
- Strafrechtelijke aanpak: vergroten van deskundigheid en registratiemogelijkheden bij politie en het openbaar ministerie.

9. Preventie

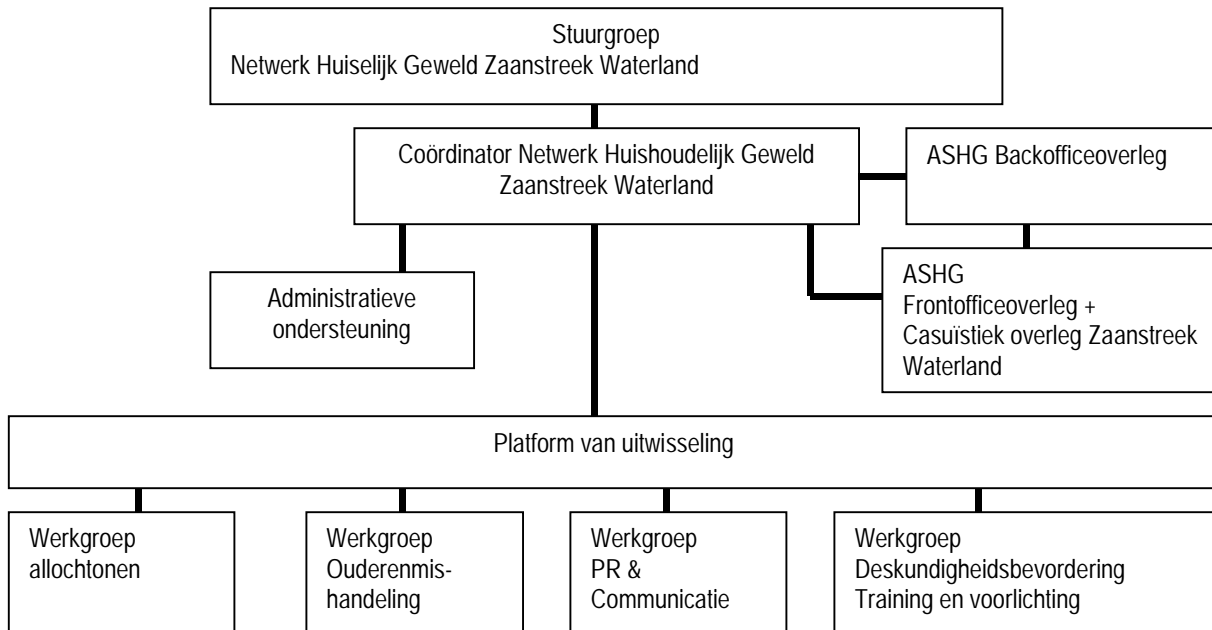
Aandacht vanuit het rijk voor preventie en vroegsignalering door:

- Publiekscampagnes
- Voorlichting aan professionals
- Voorlichting aan specifieke doelgroepen
- Opvoedingsondersteuning vanuit centra voor Jeugd en Gezin
- Weerbaarheidstrainingen / programma's voor zogenaamde relatiestarters
- Preventie activiteiten voor etnische groepen over eergerelateerd geweld.

Bijlage 2 Organisatie van de samenwerking met partnerorganisaties

Het Netwerk Huiselijk Geweld Zaanstreek Waterland (NHGZW) bestaat al vanaf 2002, als samenwerkingsverband van verschillende organisaties gericht op de aanpak van huiselijk geweld. De doelstelling van het NHGZW is het terugdringen van huiselijk geweld in de regio Zaanstreek Waterland en de gevolgen van huiselijk geweld te beperken. Aan dit netwerk nemen alle ketenpartners die te maken hebben met de aanpak huiselijk van geweld deel. De coördinator van het NHGZW zorgt voor de gezamenlijke inzet van partners en is structureel ondergebracht bij GGD Zaanstreek Waterland.

De huidige organisatiestructuur van het NHGZW is hieronder weergegeven.

Figuur 1: organisatiestructuur van het Netwerk Huiselijk Geweld Zaanstreek Waterland

Hierna wordt de huidige organisatiestructuur van het NHGZW toegelicht.

De Stuurgroep bestaat uit vertegenwoordigers van organisaties op directieniveau. Overigens vertegenwoordigen zij niet alleen hun eigen instelling maar zijn zij verantwoordelijk voor het beleid aangaande huiselijk geweld regiobreed. De Stuurgroep wordt voorgezeten door de burgemeester van Oostzaan. Daarnaast nemen vanuit Zaanstad en Purmerend de wethouders Volksgezondheid deel. De overige leden van de Stuurgroep zijn vanuit de GGD, de SMD, Dijk en Duin, Politie Zaanstreek Waterland, de Reclassering, Evean Zorg, Bureau Jeugdzorg, Raad voor de Kinderbescherming, Vrouwenopvang en Brijder Verslavingszorg.

De taken van de Stuurgroep, zoals vastgesteld in september 2004, zijn:

- het inhoudelijk aansturen van de coördinator
- het bepalen van het beleid en de aandachtspunten van het NHGZ
- het uitbrengen van advies bij onderwerpen met verstrekende organisatorische en/of financiële consequenties ter bespreking in de gebruikelijke kanalen van OGGZ/Portefeuillehoudersoverleg en het voorafgaande ambtelijke overleg. Besluitvorming over deze onderwerpen vindt plaats binnen de colleges/raden van de regiogemeenten.

Onder de Stuurgroep functioneert het platform van uitwisseling. In het platform participeren alle actoren die met huiselijk geweld te maken hebben. Het platform heeft als belangrijkste functie dat alle participerende instanties regelmatig van de laatste ontwikkelingen op de hoogte kunnen worden gebracht, vragen kunnen stellen en informatie kunnen geven.

Werkgroepen: dit zijn werkgroepen met duidelijke opdracht en termijn waarbinnen het product gereed moet zijn. Deelnemers zijn, over het algemeen, uitvoerend medewerkers van een van de deelnemende organisaties met expertise of deeltaken op een bepaald gebied betreffende het terrein van de werkgroep. Momenteel zijn er 5 tijdelijke werkgroepen die zich bezig houden met huiselijk geweld onder allochtonen, ouderenmishandeling, pr & communicatie, casuïstiek en deskundigheidsbevordering/training/voorlichting.

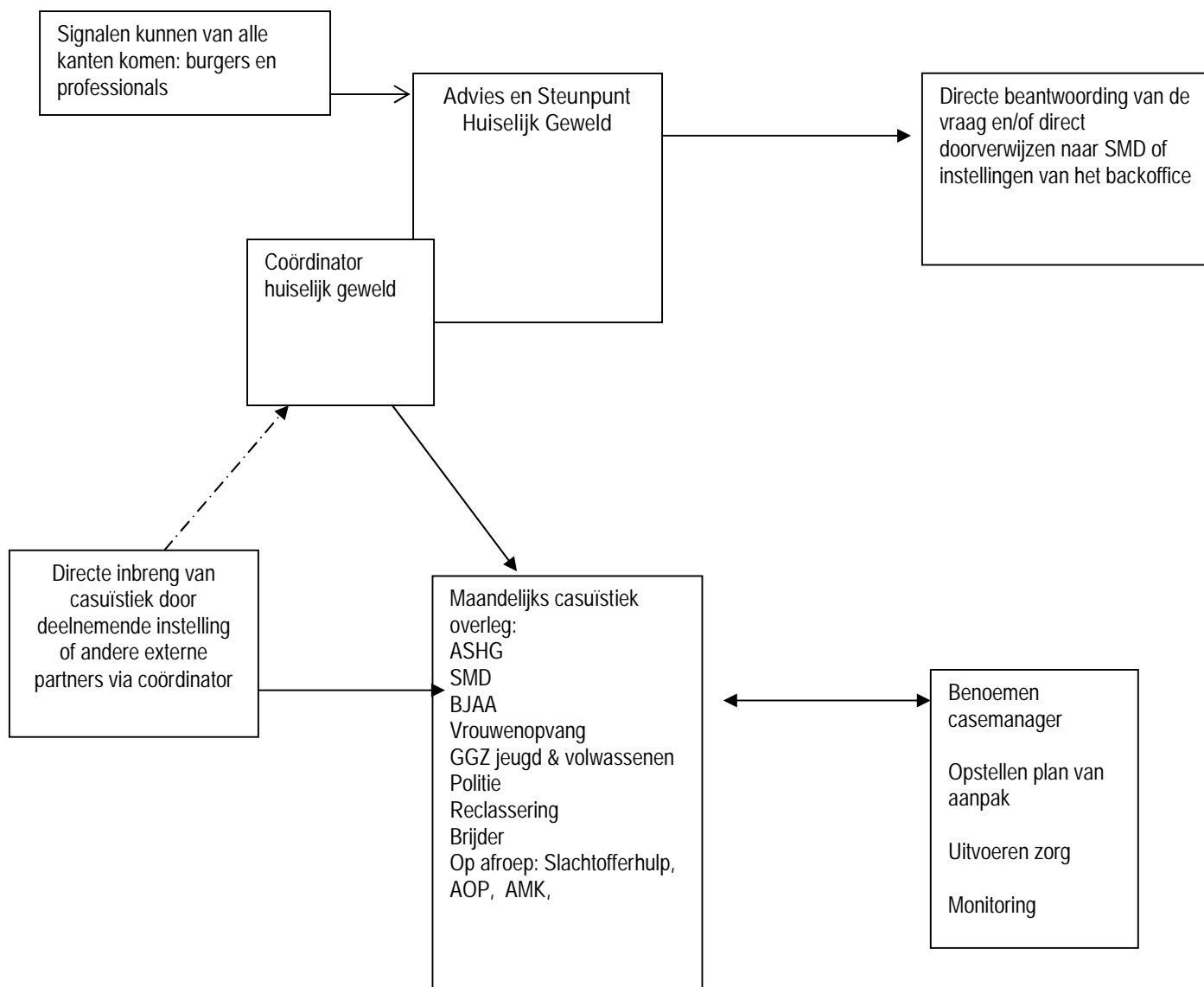
De structuur van het NHGZW is per 2006 uitgebreid met de coördinatiestructuur van het ASHG. Het ASHG is het front office voor de aanpak van huiselijk geweld in de regio. De inbedding van het ASHG binnen de regionale hulpverleningsstructuur wordt als essentieel gezien. De coördinatiestructuur van het ASHG wordt hieronder nader toegelicht;

Front Office ASHG: Het ASHG wordt gecoördineerd door de GGD Zaanstreek Waterland. De uitvoering wordt verricht door de SMD en de Blijfgroep. De werkzaamheden worden uitgevoerd door consultants van deze beide organisaties met ondersteuning op locatie door de zeer ervaren medewerkers van de SMD en Blijfgroep, de zogenaamde Primus Inter Pares (PIP). Deze PIP'ers zijn tevens de contactpersonen voor de coördinator van het ASHG, met wie er maandelijks overleg is. De GGD, Blijfgroep en de SMD hebben met elkaar een convenant getekend ten behoeve van de goede uitvoering van de frontoffice taken van het ASHG.

Back Office ASHG: Er is een Back Office Convenant met elf organisaties. Dit zijn; GGD, Algemene Opvang Purmerend, Bureau Jeugdzorg, GGZ Dijk en Duin, Brijder Verslavingszorg, de Waag, Politie Zaanstreek Waterland, Reclassering Nederland, SOS Telefonische Hulpdienst, SMD, Slachtofferhulp en Blijfgroep. Ten behoeve van de vervolghulpverlening komt de Back Office het management van de Back Office instellingen twee tot drie keer per jaar bij elkaar om de gang van zaken rondom het ASHG te bespreken. En maandelijks komen medewerkers van de Back Office instellingen bij elkaar om complexe casuïstiek te bespreken en gezamenlijk een plan van aanpak voor deze casussen op te stellen. Binnen dit casuïstiekoverleg wordt ook de casemanager benoemd.

De evaluaties en gewenste bijstellingen worden onder andere bij de stuurgroep van het NHGZW besproken en bekrachtigd. Ook flankerend beleid van andere instellingen wordt in de Stuurgroep besproken. De inbedding van het ASHG in het NHGZW heeft een duidelijke meerwaarde bij de samenwerking en ketenaanpak bij huiselijk geweld. De benodigde organisaties zijn op verschillende niveaus betrokken bij de aanpak van huiselijk geweld en het ASHG is daarin Front Office. De coördinator van het ASHG en het NHGZW fungeert hierin als verbindende schakel.

Bijlage 3 Stroomschema Advies en Steunpunt Huiselijk Geweld

NB:

Alle instellingen van het backoffice kunnen zelfstandig, of in samenwerking met andere partners, casussen huiselijk geweld op hun terrein behandelen of afhandelen;

In het casuïstiekoverleg komen alleen de complexe en stagnerende hulpverleningscasussen aan de orde.

Geraadpleegde literatuur

1. Privé geweld- publieke zaak; een nota over de gezamenlijke aanpak van huiselijk geweld, ministerie van justitie, april 2002
2. Omvang, aard en achtergronden van huiselijk geweld op basis van politiecijfers, Beke, 2006
3. Gezondheidsmonitor GGD Zaanstreek Waterland, 2005
4. Huiselijk Geweld in Zaanstreek Waterland, De aard en omvang van huiselijk geweld in de regio Zaanstreek Waterland, GGD Zaanstreek Waterland, 2006
5. Factsheet Huiselijk Geweld, Movisie, 2007
6. Politiecijfers Zaanstreek Waterland 2006
7. 'Binnen zonder kloppen' over de politiecijfers 2005
8. Met de deur in huis, Politiecijfers over huiselijk geweld, 2006
9. 'Behind closed doors', Unicef, 2006
10. Zaanse Meerjaren Ontwikkelingsplannen II (ZMOP II), gemeente Zaanstad
11. 'Meedoen in Zaanstad' WMObeleid 2007-2010, gemeente Zaanstad, 2007
12. Aanpak in ontwikkeling- strategie, samenwerking en visie bij huiselijk geweld, advies en onderzoeksgroep Beke, 2006
13. Regeerakkoord 2007: De aanpak van huiselijk geweld en van eergeerelateerde misdrijven zal krachtig worden voortgezet en de opvang van slachtoffers en van hun kinderen zal worden verbeterd. Hoofdstuk 5 Veiligheid, stabiliteit en respect
14. Aanpak huiselijk geweld, brief aan de tweede kamer, minister van Justitie, 5 juli 2007
15. Actieplan aanpak kindermishandeling, brief aan de tweede kamer, minister van jeugd en gezin, 5 juli 2007
16. Wet Tijdelijk huisverbod en memorie van toelichting
17. Procesbeschrijving huisverbod- concept versie pilot huisverbod, Movisie, juli 2007
18. voortgangsrapportages, www.huiselijkgeweld.nl en www.minjus.nl
19. Kinderen in de Ketten, Nederlands Jeugdinstituut 2007
20. Eerwraak of eergeerelateerd geweld; naar een werkdefinitie; adviesgroep Beke, 2005
21. Factsheet eergeerelateerd geweld, ministerie van justitie, juli 2006
22. Jaarverslag Blijfgroep, 2006
23. Jaarverslag 2006 en 2007 van het ASHG, GGD Zaanstreek Waterland
24. 'Beschermd en veilig', beleidsbrief aan de tweede kamer, ministerie van VWS
25. Huiselijk geweld in de Miljoenennota 2008
26. Het Oranjehuis, een onderzoek naar de (on)mogelijkheden van een herkenbaar blijfhuis, Blijf van m'n Lijf Alkmaar, 2005
27. Eergeerelateerd Geweld, Meerjaren kaderprogramma Minderheden, een gezamenlijk programma van de ministeries van Justitie, VWS en VROM
28. Convenant Woonruimteverdeling 2003, Zaanstad en verschillende woningbouwcorporaties in Zaanstreek Waterland
29. Gemeentelijke regeling 'Voorrangsindicaties Woningen', gemeente Zaanstad